

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў

АПОШНІ ДЗЕНЬ ЛЕТА...

*Матэрыялы
па стылістыцы і культуры маўлення*

Мінск
БДУКМ
2019

УДК 811.161.3'271.2'38
ББК 81.411.3-55+81.411.3-553
А 768

Укладальнікі:
А. Багамолава, В. Шунейка

Рэдакцыйная калегія:
А. Багамолава, В. Шунейка

Апошні дзень лета : матэрыялы па стылістыцы і культуры маўлення / М-ва культуры Рэсп. Беларусь, Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; уклад.: А. Багамолава, В. Шунейка. – Мінск : БДУКМ, 2019. – 156 с.
ISBN 978-985-522-222-5.

Адрасуецца студэнтам у якасці практычнага дапаможніка пры вывучэнні такіх дысцыплін, як «Культура прафесійнага маўлення», «Мастацкія плыні ў літаратуры XX ст.», «Стылістыка і культура маўлення», «Беларуская паэзія ў музычным увасабленні», «Маўленчае ўздзеянне ў СМІ і рэкламе», «Беларуская і сусветная літаратура: Беларуская літаратура», «Інтэрпрэтацыя літаратурных твораў іншымі відамі мастацтва», а таксама ўсім, хто цікавіцца сучаснай літаратурнай творчасцю. Мастацкія творы, прапанаваныя ў зборніку, могуць быць выкарыстаны падчас правядзення рознатэматычных вечарын, прысвечаных юбілеям пісьменнікаў, ТыДню роднай мовы, Міжнароднаму дню філолага, Сусветнаму дню паэзіі і інш.

Філалагічныя ці літаратуразнаўчыя аналізы дазваляць кожнаму аўтару і чытачу ацаніць тэкст з пункту погляду маўленчай дакладнасці, выразнасці, эстэтычнай вартасці.

Аўтары твораў – сённяшнія студэнты, выпускнікі, выкладчыкі і супрацоўнікі БДУКМ, госці «БУКета».

УДК 811.161.3'271.2'38
ББК 81.411.3-55+81.411.3-553

ISBN 978-985-522-222-5

© Установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», 2019

**АДНАРОДНАСЦЬ,
ЦІ АДЗІНАРОДНАСЦЬ, ДУШ**

*З нейкім новым трапяткім пачуццём гартаю, чытаю
старонкі
твораў,*

творчасці,

тварэнняў,

стварэнняў маладых аўтараў.

Услухоўваюся ў гукі,

учытваюся ў словы,

углядаюся ў вобразы...

Раней баялася,

каб не прапусціць памылкі,

арфаэпічныя ці пунктуацыйныя,

каб не сказаць сэнс слоў і выказаў...

Мудрэю...

Баюся, каб не прапусціць

цікавы вобраз,

арыгінальную думку,

адметны твор.

*З удзячнасцю да суаўтараў-сутвораў
Алена Багамолава*

ЛІТАРАТУРНАЯ ТВОРЧАСЦЬ НА ВАРЦЕ ДУШЫ

Творчасць маладых... Якая яна? Чым жыве маладое пакаленне? І асабліва студэнцкая моладзь? Менавіта яна заўсёды была рупарам новых пачуццяў, новых ідэй, шчымліва рэагавала на ўсе падзеі, якія адбываліся ў грамадстве. Па стане той творчасці, якая вырываецца з душы, розуму моладзі, праліваецца на паперы, можна меркаваць аб духоўным і фізічным яе здароўі. Ды не толькі яе адной, а ўсяго грамадства. У час інфармацыйных інавацый чым можна здзівіць? Усё камп'ютарызавана, усё тэхнізавана. Чалавек стварыў вялікую колькасць самых разнастайных машын і значна палепшыў сваю працу, жыццё: машына лічыць, машына мые, машына спрабуе змяніць кнігу. Аднак ёсць тонкія рэчы, якія ідуць з душы, а, можа, з космасу праз душу, ды яшчэ і не праз кожную душу. Толькі праз самыя вытанчаныя душы ідзе з нябёсаў музыка, жывапіс, паэзія, проза ці іншыя віды творчасці.

Менавіта ў час інфармацыйных тэхналогій значная частка моладзі ўсё ж цягнецца да мастацкай творчасці, у прыватнасці, літаратурнай. Што аб'ядноўвае гэтых маладых людзей, што ім (і нам абавязкова!) для творчасці? Гаворачы пра літаратурную творчасць, варта заўважыць, што моладзь піша ў розных жанрах: прозе, паэзіі, драматургіі. І ўсё ж на першае месца прэтэндуе паэзія. (А гэта ж зараз так нямодна!) Чаму менавіта вершы?

Калі паглядзець у глыбіню стагоддзяў, то можна зразумець, чаму самым запатрабаваным з'яўляецца вершаванае слова. Успомнім хіба вопыт «Нашай нівы» (пачатак XX стагоддзя), калі толькі на старонках гэтай газеты было надрукавана звыш тысячы паэтычных твораў. Вершы маладых беларускіх паэтаў тых гадоў – гэта паэзія вялікіх мастацкіх адкрыццяў.

Маладыя паэты імкнуліся зазірнуць ва ўнутраны свет чалавека, годнасць якога спрадвеку прыніжалася, а духоўная веліч адмаўлялася. Гэта была паэзія, якая змагла выявіць духоўнае багацце беларускага народа, паказаць яго нацыянальны характар: *«А хто там ідзе, а хто там ідзе / У агромністай такой грамадзе? / – Беларусы»* (Я. Купала); *«Біце ў сэрцы іх – біце мячамі, / Не давайце чужынцамі быць! / Хай пачуюць, як*

сэрца начамі / Аб радзімай старонцы баліць...», «Жывеш не вечна, чалавек <...> Жыві і цэльнасці шукай, / Аб шыраце духоўнай дбай» (М. Багдановіч). Паэзія – заклік, паэзія – праўда, якая імкнулася абудзіць лепшыя струны чалавечай душы.

У ліхія 40–50-я гады паэзія клікала да змагання: «Партызаны, партызаны, / Беларuskія сыны! / За няволю, за кайданы / Біце гітлерцаў паганых, / Каб не ўскрэслі век яны» (Я. Купала), падымала ў атаку байцоў: «Злосна сказаў: «Уставай, пяхота! / Мы не на пляжы, а на вайне». / І лёг на змяіныя скруткі дроту. / І дзвесце салдацкіх запаленых ботаў / Прайшлі па яго спіне» (П. Панчанка). Вершы, як правіла, пісалі і пішуць не раўнадушныя людзі, а тыя, каму баліць, хто хацеў і хоча бачыць лепшай краіну і людзей: «Непакой за цябе, зямля мая, / За твой ураджай, спакойны сон, / За дрэва кожнае ў гаях, / За весніх песень перазвон, / Непакой за цябе, зямля мая, – / Мой хлеб надзённы»; «Я спытаў чалавека, / Які прайшоў праз агонь, / І воды, / І медныя трубы: / – Што самае цяжкое / На гэтым свеце? / І ён адказаў: / – Прайсці праз вернасць» (М. Танк); «Брат мой! Братка мой! Братачка родны! / Адкажы – сам сабе адкажы: / Чым зрабіўся табе непрыгодны / Скарб бяцэнны тваёй жа душы? / Ад чаго так бяздумна, бязмоўна / Ты яго выракаешся сам? / І чаму табе так усё роўна, / Што аборай становіцца храм? <...> Схамянися ж, ачніся, агледзься! / Ды разваж, ды раздумаў як след: / Што пакінеш ты з поля ў налецце? / З чым нашчадкі пакажуцца ў свет?» (Н. Гілевіч).

Прыкладаў можна прывесці мноства. Дык чаму менавіта вершаваны твор аказвае такія моцны водгук, чаму ён абуджае самыя тонкія струны чалавечай душы?

Краіна Паэзія – незвычайная: калі ў прозе, драме прадметам адлюстравання з’яўляецца чалавек, яго ўчынкі, лёс, рэчаіснасць, аўтар нібы назірае за героямі збоку, то непасрэдным прадметам паэзіі з’яўляюцца пачуцці, перажыванні, думкі аўтара, выкліканыя самымі разнастайнымі з’явамі сусвету. Перажыванні чалавека ў лірыцы з’яўляюцца асабістымі, даюцца ў самараскрыцці, а не апісваюцца аўтарам нібы збоку. У вершы няма разгорнутых падзей, якія б мелі пачатак і канец, таму лірыку характарызуе сцісласць паэтычнай думкі і пачуцця.

Вядома, што значэнне слова ў лірыцы больш ёмкае, змястоўнае, больш глыбокае, чым непасрэднае, першаснае, прамое.

Мастацкасць зместу лірычнага твора ствараецца гучаннем слоў, іх размеркаваннем у радку, рытмічнымі чаргаваннямі. Адзінства перажывання і мовы ў лірыцы – найважнейшая ўмова яе эстэтычнага ўздзеяння на чытача.

Даследчыкі сцвярджаюць, што лірыка – выключны педагогічны сродак: яна здольна актывізаваць эмацыянальна-маральныя магчымасці чалавека: мастацкі твор можа стварыць у чалавека такі самы душэўны стан, які выклікае рэальная падзея. За кожным творам паэтычнага зборніка «Апошні дзень лета...» стаіць канкрэтны чалавек з яго думкамі, пачуццямі, хваляваннямі. Якія яны?.. Як пададзены?.. У якой форме? Тут ёсць і вершы-развагі, і вершы-партрэты, і вершы-апісанні і інш. Бадай, самы лепшы адказ на ўсе пытанні даў Рыгор Барадулін, які цудоўна сказаў: «*Паэзія – хвароба ўсіх вякоў. / Паэзія – служанка й каралева.*» Відавочна, што каралева, бо не кожнаму дадзена праз рыфмаванае, вобразнае, высокапаэтычнае пазнаваць і апісваць свет, і служанка – бо вартуе душы, служыць часу.

Дакранайцеся да творчасці літаратурнай, адкрывайце душы свету і словам, будзьце творцамі і сваёй душы, і свайго жыцця, будзьце паэтамі па жыцці.

Валянціна Варапаева

МЕТАДЫЧНЫЯ ПАРАДЫ ДА ВЫВУЧЭННЯ МАСТАЦКАГА ТЭКСТУ ЯК ФЕНОМЕНА МАСТАЦТВА СЛОВА ШЛЯХАМ ФІЛАЛАГІЧНАГА АНАЛІЗУ ТЭКСТУ

Вядома, што тэкст, у тым ліку мастацкі, прынята разглядаць як закрытую сістэму, дзе ўсе элементы і ўзроўні знаходзяцца ў цесным узаемадзеянні і скіраваны на перадачу эстэтычна-пазнавальнай інфармацыі. Мастацкі тэкст найбольш адрозніваецца ад іншых (у першую чаргу ад навуковага і афіцыйна-справавога) тым, што выконвае асаблівую эстэтычную функцыю.

Асноўная задача комплекснага (філалагічнага) аналізу мастацкага тэксту, які дазваляе пераадолець суб'ектывізм (імпрэсіяністычнасць) першапачатковых вывадаў і назіранняў над тэкстам, – разгледзіць моўныя элементы ўсіх узроўняў, а таксама феномен іх злучэння ў адзіны мастацкі вобраз. Ад *комплекснага* (паўзроўневага) філалагічнага аналізу трэба адрозніваць *частковы* аналіз, які мае на мэце прааналізаваць адзін са сродкаў аднаго ці некалькіх узроўняў мовы (у залежнасці ад задач даследавання).

1. Перадумовай аб'ектыўнага філалагічнага аналізу тэксту з'яўляецца азнаямленне з навуковай літаратурай адпаведнага зместу (спіс дадаецца ў канцы выдання), стварэнне менавіта той тэарэтычнай базы (тэрмінасістэмы), якая дазволіць метадам суцэльнай выбаркі выпісаць маўленчыя адзінкі ўсіх узроўняў мовы. Стварэнне картатэкі – працэс карпатлівы, патрабуе пільнай увагі чытача (у тым ліку лінгвіста) з тым, каб не прапусціць арыгінальнае, аб'ектыўна вызначыць прадуктыўнае.

Картатэка складаецца поўная ці частковая: *поўная* – па ўсіх узроўнях мовы ў іх лагічнай паслядоўнасці (ад мінімальна значных экспрэсіўных адзінак – гукаў да максімальна значных – звышфразавых адзінстваў). *Частковая*, адпаведна, складаецца пры аналізе аднаго (некалькіх) узроўняў тэксту.

Пасля ўдумлівага першага прачытання тэксту / твора / твораў варта акрэсліць яго тэму (тэмы), ідэю (як галоўную думку), магчымы канфлікт, сістэму вобразаў, што з'яўляецца часткай літаратуразнаўчага аналізу.

Таксама належная ўвага павінна надавацца інтэртэкстуальным сувязям твора (загалолак, эпіграфы, цытаты, алюзіі, «кропкавыя цытаты» – імёны літаратурных герояў ці міфалагічных персанажаў, сюжэтная ці стылёвая парадыйнасць ці інш.). «Іншародныя» элементы мастацкага тэксту могуць дэманстраваць важную думку для выяўлення агульнай ідэі ці саму ідэю, дапамагаюць аўтару выказаць уласнае бачанне прадмета апісання (асоба, прырода, яе існаванне ў сучасным / мінулым / будучыні ці інш.), сітуацыйную інтэлектуальнасць тэксту ці манеру пісьма аўтара.

2. Для аб'ектыўнасці ўспрымання тэксту і, адпаведна, для дакладнага сістэмнага яго апісання неабходна выявіць агульную мастацкую ідэю. Гэта азначае абагульняльны эмацыянальны сэнс, раскрыццё якога пры далейшым аналізе дазволіць убачыць фарміраванне мастацкага вобраза і механізм эстэтычнага ўздзеяння на асобу «праз прызму» моўных фактаў.

3. Варта памятаць, што характарыстыка літаратурнага, грамадскага жыцця эпохі, вывучэнне біяграфіі аўтара, выяўленне абставінаў стварэння канкрэтнага твора пашырае ўяўленне чытача пра аналізуемы тэкст, аднак гэта задача літаратуразнаўчага аналізу. Пры лінгвістычным аналізе інфармацыя такога кшталту дапамагае зрабіць больш аб'ектыўныя вывады і, магчыма, убачыць крыніцу «станоўчага-адмоўнага» ў персанажах / вобразах / лірычных героях ці інш.

Асоба аўтара ў мастацкім тэксце – гэта не толькі яе жыццёвы вопыт, кругагляд, яе прыярытэты, выхаванне і стасункі, не толькі «ўзаемадзеянне» з часам, з творчасцю іншых людзей, з культурай грамадства і іншымі аб'ектыўнымі ўмовамі яе фарміравання і існавання, гэта яе індывідуальнае моўнае багацце і маўленчае праяўленне ў канкрэтных мастацкіх тэкстах, ва ўсёй мастацкай літаратурнай творчасці: узаемадзеянне аб'ектыўнага і суб'ектыўнага фарміруе ідыястыль аўтара.

4. Пры філалагічным апісанні тэксту могуць быць неабходны тэарэтычныя звесткі літаратуразнаўчага характару – аб выяўленні жанравай праблематыкі (жанр, як і стыль, мае свае адметныя рысы, уласцівасці, часам уплывае на кампазіцыю / структуру тэксту; жанр – гэта закон формы, які ўздзейнічае на адбор маўленчых адзінак, іх сістэмнасць у тэксце, функцыяна-

льную мэтазгоднасць; веданне такога «закона формы» дазваляе таксама пазбегнуць многіх памылак, у тым ліку змяшэння стыляў, лексічных анахранізмаў, моўных лішкаў, надуманых вобразных сродкаў, лагічных супярэчнасцяў, у тым ліку плеаназмаў, і інш.).

5. Мастацкі тэкст можа быць прынцыпова неадназначным (у параўнанні з тэкстам публіцыстычным): аўтарскія адносіны да вобразаў, апісаных падзей могуць быць як схаванымі, так і відавочнымі.

Часам падтэкст бывае больш глыбокі, чым сам тэкст у яго слоўным увасабленні. Лінгвіст, як і літаратуразнаўца, павінен «умець чытаць паміж радкоў», вынаходзіць інфармацыю па апушчаных членах сказа, па сэнсавых намёках у метафарах, каламбурах, зеўгмах ці інш., па шматкроп'ях, па графічным афармленні тэксту і г. д.

6. Комплексны філалагічны аналіз тэксту павінен весціся з улікам падстылю адпаведнага стылю. Падстыль як унутрывідавая разнавіднасць маўлення заўсёды мае свае канкрэтныя асаблівасці, якія ўплываюць на пабудову тэксту, на яго форму, на развіццё сюжэта (напрыклад, у драматургіі і не толькі) ці на яго адсутнасць (напрыклад, у паэзіі). Мастацкі стыль мае тры падстылі, якія сфарміраваліся з улікам трох родаў літаратуры – лірыкай, эпасам і драмай. Больш дакладныя апісанні іх падаюцца ў літаратуразнаўстве, у тэорыі літаратуры. Аднак натуральна, што законы і паэзіі, і прозы, і драмы валодаюць агульнымі схемамі стварэння вобразаў і ўплываюць на выбар маўленчых адзінак пры апісаннях, разважаннях і г. д.

У адпаведнасці са сказаным праца па ажыццяўленні комплекснага (філалагічнага) аналізу мастацкага тэксту (і тэксту любога іншага стылю) мае, як адзначаюць даследчыкі, «чаўночны» (Л. Ю. Максімаў) характар даследавання: гэта азначае пастаянныя пераходы ад зместу да формы і наадварот; неабходна дадаць, што з улікам усёй сутнасці аналізу пастаянныя пераходы грунтуюцца на апісанні канкрэтных маўленчых адзінак усіх (можа быць, аднаго ці некалькіх у залежнасці ад акрэсленай задачы) узроўняў мовы.

У кожным з падстыляў, нават у кожным з жанраў, мастацкага стылю рэчаіснасць адлюстроўваецца праз спецыфічныя

маўленчыя адзінкі, адметныя вобразныя сродкі. Так, праявічны падстыль, які рэалізуецца ў аповесцях, апавяданнях, прыпавесцях, казках і інш., мае ў сваёй структуры мову аўтара і мову персанажа (аўтарская мова і маўленне дзейных асоб). Тэкст напісаны ад імя аўтара, як правіла, захоўвае нормы літаратурнай мовы таго часу, калі пісаўся твор. У сваю чаргу, тэкст, складзены ад імя персанажа, адлюстроўвае асаблівасці вуснага маўлення і аформлены ў гутарковым стылі; можа мець адхіленні ад літаратурных нормаў, мэта якіх – стылізаваць у адпаведнасці з часам гаворку дзейных асоб.

Паэтычны падстыль адлюстроўвае ў вершаванай форме асаблівасці развіцця літаратурнай мовы. Вершаваная форма прадугледжвае наяўнасць рытму і рыфмы ці толькі рытму. Паэзіі ўласціва больш эмацыйнае адлюстраванне рэчаіснасці, выкліканае складанымі і нечаканымі асацыяцыямі, таму тут найбольш ужывальныя індывідуальна-аўтарскія вобразныя сродкі, сама мова больш умоўная, часам з версіфікацыйнымі адхіленнямі, таму пры розных відах лінгвістычнага аналізу ўвага надаецца кожнай страфе, радку, слову і гуку (тады лінгвіст павінен даследаваць на фанетычным узроўні гукапіс твора). Жанры вершаванай мовы: верш (віды верша – элегія, санет, трылет, рандо, версэт, пункцір, квантэм і інш.), паэма, балада і інш.

Драматургічны падстыль, які рэалізуецца ў такіх жанрах, як камедыя, трагедыя, драма і інш., адметны тым, што развіццё сюжэта адбываецца праз дыялог / маналог / палілог персанажаў. Аўтарскія рэмаркі і маўленне персанажаў таксама адлюстроўваюць асаблівасці развіцця мовы ў пэўны часавы перыяд, а таксама талент пісьменніка-драматурга, асаблівасці яго слова / фразеаўжывання з мэтай стылізацыі.

7. Парадак разгляду ўзроўняў можа быць адвольны. Аднак пры поўным філалагічным аналізе, які адлюстроўвае маўленчыя з'явы ўсіх узроўняў, яго варта рабіць у лагічнай паслядоўнасці: ад самых дробных маўленчых адзінак і адпаведных стылістычных прыёмаў (ад гукаў і гукапісу), затым – лексічныя і фразеалагічныя адзінкі, з'явы граматыкі і графікі.

Парадак можа вызначацца прадуктыўнасцю маўленчых адзінак канкрэтнага тэксту, мовы твораў аднаго аўтара. У такім

выпадку больш лагічна пачаць апісанне з найбольш ужывальных фактаў мовы, паколькі менавіта праз іх праяўляецца адметнасць аўтарскай манеры пісьма, асаблівасці яго ідыястылю. Менавіта праз спецыфічны гукапіс гука, імітацыі, праз арыгінальныя пераносна-вобразныя значэнні лексічных адзінак, праз узуальную і аказіянальную функцыю ўстойлівых выказаў, у тым ліку праз арыгінальныя трансфармацыі формы і зместу фразем, праз графічнае афармленне тэксту, праз сэнсавыя прырашчэнні / удакладненні і граматычную структуру маўленчых адзінак (найперш праз будову сказаў, стылістычных прыёмаў) праяўляецца асоба аўтара як творцы, яго непаўторнае ўменне праз маўленчае багацце перадаць мастацкую інфармацыю. У сваю чаргу, паўзроўневы філалагічны аналіз якраз дазволіць максімальна вынайсці гэтую мастацкую інфармацыю з пэўнага тэксту.

8. Частковы ці комплексны філалагічны аналіз тэксту можа быць праведзены ў форме рэферата, артыкула, эсэ ці іншага навуковага жанра. Відавочна, што аб'ектыўнасць інфармацыі вынікае нават не са звычайнага ўдумлівага прачытання тэксту, а з тых канкрэтных моўных і нямоўных фактаў, якія аб'ядноўваюць асобу аўтара – стыль мовы – падстыль – жанр – канкрэтны тэкст / твор.

Алена Багамолава

ЛІТАРАТУРНЫЯ ТВОРЫ

Віктар Аляксандраў

Весна

Последний майский день остался.
Уносит он весну с собой.
Как трудно мне с тобой расстаться –
В душе моей тоскливый вой!
Весной я заново рождаюсь,
Любовь проходит сквозь меня.
И, светом жизни заряжаясь,
Сияю весь от счастья я!
Весной все сразу оживает:
Земля покроется травой
И птицы с юга прилетают
В леса, покрытые листвой.
Плоды срываю позитива,
Вкушаю их чудесный вкус,
Отбросив горечь и обиды,
Вперед к своим желаньям рвусь!
Весна пройдет, настанет лето,
За ней осенняя гроза...
И после вьюги незаметно
К нам снова постучит весна!

Звезда

Разрезав неба полотно,
Упала вниз звезда.
Сверкнув мгновение одно,
Исчезла навсегда.
Я тихо у окна стоял,

Смотрел в ночной простор.
Свою звезду я там искал,
Но так и не нашел.
А их на небе миллиарды,
Но мне нужна одна.
Я изучаю ярд за ярдом:
Ну где горит она?
Но только понял я не сразу:
Теперь звезды-то нет.
Устала ждать – вот и погасла,
Оставив ясный след.
Я пулей полетел в то место,
Где рухнула звезда.
Нашёл... А там лежала
Уже остывшая зола.

Восход

Блеснул луч солнца за окном –
Он предвещал восход.
Он озаряет каждый дом
И нас зовёт в поход.
Красивым алым полотном
Покрылось наше небо.
И солнце в платье золотом
Восходит незаметно.
Как марево, вдали виднелась
Лучей святых игра.
Как закружилась, завертелась
От страсти голова!
Я понимаю: жизнь прекрасна.
И счастлив, что живу,
И с наслажденьем наблюдаю
Прекрасную зарю...
Блеснул луч солнца за окном –
Он предвещал восход.
Никто его не наблюдал,
Ведь землю роет крот...

Аркадзь Бабко

(наводле Г. Гейнэ)

Дзяўчынка сумна крочыць
Па беразе марскім,
Тужлівым вокам сочыць,
За сонейкам цяжкім,
Што падае на хвалі,
Каб патануць у іх.
Дзіця! Не варта жалю,
Не варта слёз тваіх
Банальнае штукарства
З гісторыі старой:
Згубіўшы гаспадарства
Паўзмрочнаю парой,
Зноў заўтра сонца зойме
Высокі свой пасад
І промнямі агорне,
Атуліць далягляд.

Жыццё – гэта сон

(наводле Г. А. Бекера)

Жыццё – ліхаманкавы сон,
Што адольвае нас на імгненне.
А развеецца ён –
У нябыт забірае з сабою і сэнс, і натхненне.
Дай мне, Божа, глыбока заснуць,
Каб спаць доўга – да самага рання.
І я чую, як мне калыханку пяюць
Тваё і маё каханне.

Страницы

я отключаю разум на чуть-чуть,
потом включаюсь в исповедь сначала.
я не ищу проторенный маршрут –
я чистовик пишу: событий мало!

я не хочу, чтоб «наперегонки».
я ведь желаю всё сначала!
с небес протянутой руки
я не возьму – одна уйду с причала.

пылинок вздох, страницы всё мелькают,
свой черновик храню, «включаясь» – выключая.
и лишь сейчас одно я понимаю:
неверных в жизни не бывает!

Даёт Господь нам всем по силам.
Решай задачи для себя.
Всё отпусти – придёт та сила!
Ты только помни, надежды не тая!

Девочка-флешка

– Что в тебе странного, девочка Света?
– нет ничего, кроме сладких речей;
– Что привезти тебе с тёплого лета?
– горстку росы принеси поскорей);
– Что станцевать ты желаешь сегодня?
– лишь о любви, сладких-горьких речах;
– Что на тебе сегодня надето?
– прошлой судьбы тот проторенный взмах;

- Ну и о чём ты сегодня мечтаешь?
- мне той Мечты нет родней ничего;
- Так и зачем же ты душу терзаешь?
- вспомнила!.. странно!.. бежит молоко);
- Ты воскресишь то былое мгновенье?
- нужно, наверно, его освежить;
- Как же?.. в былое возможно ли дважды?..
- больно, конечно, но стоит вступить;
- Как ты поймёшь, что с рекою сольёшься?
- важно в себе реку смысла найти;
- Нет, отчего же так туда рвёшься?
- мне не понять, как теперь с этим жить;
- Так что в тебе странного, девочка света, льющего в камеру / снято оно!?
- я не прощаюсь, я, девочка-флешка, прошлого жизни ценю волшебство;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Апошні дзень лета...

Алена Багамолава

*І моліцца за ўсіх,
Хто хату помніць,
Страха,
Далоні склаўшы малітоўна...*

Р. Барадулін

Страха далоні склала малітоўна:
Не ад'язджайце, дзеткі!

Тут жывіце!..

І вочы бацькавы ўспомняцца раптоўна,
і сінія валошкі ў жоўтым жыце...

І пах на Троіцу зялёнага аеру...

І буслаў клёкат,

як калыханка буслянятам...

А мама клікала і кліча

на вячэру!..

Як хочацца дамоў!

Як хочацца дахаты!

Страха далоні склала малітоўна...

і сваякі завуць, завуць сяброў

усмешкі...

Свяці мне, сонца,

Свяці мне, поўня,

Каб не забылася дадому сцежкі!

Шматкроп'і...

Красавік малюе

Поле – шэрым,

Неба – белым,

А праталінка

Зазелянела...

Твая рука маё крыло
Параніла:
Раніца...
Тваё крыло мне атуліла
Плечы:
Вечар...

Дзея ў бяздзеянні...
Час не спыняецца...
Крок замірае.
Паўпоўная шклянка лёсу...
Ці паўпустая?..

Нашы словы
І нашы лёсы
Апалай лістотай
Падаюць долу...

Я малюся:
Прашу ў Бога
Для цябе
Лепшай долі...

Зара прачнулася зарана.
Дождж вымыў луг
За ноч старанна...
Смяюцца краскі
Ў чыстых росах...
І толькі дзьмухавец сумуе...
Лысы, злосны...

Адзін плюс адзін –
Будзе адзін...
Я вычитала
У штодзённіку
Свайго жыцця...

Перадвераснёўскае

Перакінулася на другую палову жніўня – і паліло. Ліло кожны дзень. Ліло як з вядра. Казалі людзі, што ў таго вядра, мусіць, дна няма.

Ліло ўжо тыдзень. Ліло, збіваючы першыя жоўтыя лісты, зрываючы пахкія пялёсткі апошніх летніх красак... Казалі людзі, што гэта пасля Іллі, што гэта «Ілля кінуў гнілля». Пыталіся: «Ці не выносілі на Іллю пад дождж дзяцей, каб не ба-яліся суроку?..»

Сонца ці то спала, ці то блукала ў высокіх шэрых хмарах, якія азмрочвалі небадах. І толькі дзеці не зважалі на гэта: у кароткіх прамежах паміж дажджасыпамі яны чародкамі насіліся па вуліцах... Галасы іх звінелі далёка, па ўсёй вёсцы... Тыдзень яшчэ – і ў школу, а там ужо так не пабегаеш, так не паскачаш... Ды і вада ў лужынах будзе халоднай... І сонца, хоць і прачнецца, але не сагрэе.

Што ж ты спіш, сонца? Што ж ты спіш, месяц? Уставайце! Ганіце прэч дажджлівыя дні і рабінавыя ночы! Хутка ўжо разляцяцца дзеці і ўнукі ад бацькоў і дзядуль – і сціхне вуліца вяскова-восеньская і без дажджу. Дай, Божа, каб толькі да першага свята ці да наступнага лета...

І раптам зашапацелі бярозы мокрымі кронамі – вецер залётаў, разрываючы хмары і праганяючы іх за далягляд. А сонца распляло свае косы; цёпла і моцна, бы на развітанне, яно абняло зямлю...

І зязялі тады рабіны сваімі багатымі гронкамі...

І прыбраўся бруснічнік у зялёна-чырвоны жэмчуг...

І зарумяніліся малінаўкай сады...

І павыскоквалі дружна рознакаляровыя грыбныя шапачкі, берэцікі, капялюшыкі...

І пярэсты луг застракатаў сумна-вясёлымі конікамі...

І раптам упаў першы жолуд – на восень павярнула...

Кірыл Бакулін

(наводле песні One more light гурта Linkin Park)

Мне б застацца –
Я ж усё бачыў, як і ёсць.
Ці магу я падзяліць з табою боль?
Кругам зьяне, свет даўно ужо спіць.
Мы не можам затрымаць,
Што ляціць.
Чуеш ты

Каго хвалюе, што яшчэ адна зорка прыпыне рух
І зьяе, зьяе?
Каго хвалюе, што яшчэ чыйсьці час прыйшоў
Хутка, хутка?
Што яшчэ адзін свет згас?
Вядома, мяне.

Згадкі з цягам руйнуюць сусвет.
Крэслаў болей, чым патрэбна. Дык і што?
Ты ятрышся, нездарма, млосны лёс.
Як не бачыш, то не значыць, што не ёсць.
Чуеш ты

Каго хвалюе, што яшчэ адна зорка прыпыне рух
І зьяе, зьяе?
Каго хвалюе, што яшчэ чыйсьці час прыйшоў
Хутка, хутка?
Каго хвалюе, што яшчэ адзін свет загас?
Вядома, мяне.

Каго хвалюе, што яшчэ адна зорка прыпыне рух
І зьяе, зьяе?
Каго хвалюе, што яшчэ чыйсьці час прыйшоў
Хутка, хутка?
Каго хвалюе, што яшчэ адзін свет загас?
Вядома, мяне
Вядома, мяне

Матросу

Сыходзіць сонца ў лазур самлела.
Саромна ружавее гарызонт.
Заводзяць пад скалою спеў сірэны
І мяняць ў глыбіню заходных вод.

Ў барвовым шцілі сэрца разгарыцца,
Каб саграваць пад вадаспадам зор.
І кроў пакліча ў цёмны вір напіцца
З мядовых вуснаў пад русальчын хор.

Хто паддаецца – ў цёмных хвалях гіне,
Ў хмяльных абдымках сустракае скон.
Каб ратаваць яго, ніхто канат не кіне.
Заплача толькі карабельны звон.

Я плюну за борт – хай нам пашанцуе.
Хай штормы абыходзяць нас здалёк.
І поўны бакштаг у ветразі надзьмуе –
Трымай ты моцна шкоты, марачок.

Пакуль ляцім насустрач акіяну,
Пакуль яшчэ магу штурвал трымаць –
Шыпяць сірэны ўслед, як тыя хвалі,
Ды ім, ліхім, ніколі нас не ўзяць.

А нас чакаюць астравы і скарбы.
І курс па зорах – наш агульны лёс.
І, колькі я на вахтах не стаяў бы, –
Ты стой са мною побач, мой матрос!

Маракі

Вы калі-небудзь бачылі мора падчас шторму? Калі спярша ўсё навокал цямнее, а затым, быццам няснае прасвятленне, усё поўніцца шэранню, і верх зліваецца з нізам, і неба абрываецца сцяной вады, а вецер уздымае хвалі неверагоднай вышыні...

А вы калі-небудзь хадзілі па штармавым моры? Калі ўсе стыхіі быццам бы яднаюцца, каб знішчыць ваш карабель і пахаваць усю каманду пад вагай акіяну; калі люты вецер б'е струменямі дажджу, быццам пугай, і кідае на палубу адарваныя буруны хваляў; калі мачта скрыгоча ад патугі, а ў вантах крычыць і свішча вецер, нібы тое ліха.

Калі вы не былі там, я не змагу апісаць, як адчувае сябе капітан, у руках якога лёс карабля і жыцці ўсяго экіпажу, а перад вачыма – бязлітасная прырода, што гуляе ім і яго суднам, як нейкай цацкай. Я не магу перадаць вам пачуцці матросаў у такі час, калі ўсе яны з'яднаны ў адзінае цэлае дзеля барацьбы за жыццё, і ў той самы час кожны гатовы шаптаць любыя малітвы, каб толькі не даць страху апанаваць розум, каб верыць у моц каманды, у моц карабля і ў моц капітана.

Наўрад ці вы можаце ўявіць, як замірае сэрца, калі чуецца трэск надарванай генуі, як скажаюцца твары матросаў, каторыя і без таго трымаюцца ў апошнім намаганні на слізкай палубе, да крыві сціраючы рукі мокрымі вярхоўкамі і ледзьве чуючы загады капітана ў шалёным грукаце вады.

Гэтыя людзі – маракі. Яны вар'яты. Яны глядзяць у твар пагібелі, яны мінуюць бяду за крок ад бездані, яны пакутуюць і ведаюць, што такое стыхія і чаго яна вартая. Але вочы марака ты пазнаеш з сотні іншых, бо ў іх апантана і ясна свеціцца адзінае: каханне. Марак назаўжды закаханы ў мора.

...І як могуць яны, якія гатовыя цалаваць зямлю пасля працяглых пераходаў; яны, якія ўсведамляюць усю небяспеку мараходства, усю дурную непераборліваць раз'юшанай прыроды, падманлівасць вады, зменлівасць ветру; яны, якія гублялі таварышаў і бачылі ўжо сваю ўласную смерць; як могуць яны любіць мора?!.

У тым годзе я ўпершыню выйшаў у адкрытыя воды Адрыятыкі ў кепскае надвор'е. На саракафутавай лодцы мы

ставілі ветразь на парывах пад трыццаць вузлоў. Кожны шквалісты парыў нас няшчадна хіліў і пагражаў перавярнуць лодку, кінуць нас у халодныя чорныя хвалі з мачту вышынёй.

Я тады ясна адчуў, на што здатная стыхія і як мала можа супраць яе чалавек. Кажуць, у мяне пасля таго шторму змяніліся вочы.

Гэта быў год, калі я назаўжды закахаўся ў мора.

Прыкметы

Маша збірала на стол. Расстаўляла талеркі, раскладала прыборы. Раптам відэлец са званам упаў на драўляную падлогу.

– Ну во, відаць, госць будзе... Ці не твой пяльмень зноў заляцацца прыйдзе? – забурчала ад пліты ўсёведная цётка Аксіння.

– Цётка, ну што вы вечна са сваімі прыкметамі? І ніякі не пяльмень, а Толік, і не заляцацца, а з вучобай памагчы.

Цётка яшчэ нешта лагодна прамармытала ў адказ. Яна сапраўды ведала шмат і была ўмудрана сваім жыццёвым досведам. А што датычыцца прыкмет, то яны замянялі цётцы любыя навіны і гараскопы. Затое і Маша праз яе добра разбіралася ў народных павер'ях, хаця сама большасці з іх веры не давала.

Пасля абеду яна паспяшалася падняцца ў свой пакой. І якраз своечасова: у акно з грукатам ляцелі каштаны. Маша радасна зірнула ўніз і ўбачыла Толіка, які стаяў пад разлапістым дрэвам. Гэта быў іх умоўны знак: кідаць каштаны ў шкло, каб даць даведацца аб сваім з'яўленні. Маша шпарка збегла ўніз па лесвіцы і праз хвіліну ўжо абдымала Толіка пад густой лістоўтай каштанаў.

– Не перадумаў? Хочаш ехаць?

– Так, хачу. Паеду, бо трэба. У горадзе праца, добрыя грошы. Зараблю, дык і цябе да сябе вазьму.

– А калі я тут захачу застацца? Хто без мяне будзе цётцы дапамагаць?

– Ну, то да цябе прыеду багатым. І з падарункамі.

– Не патрэбны мне падарункі. Ты мне патрэбны, мой харошы... А калі ж ты едзеш?

– Паслязаўтра...

– Так хутка?!

– Заўтра шчэ трэба да сваякоў на хутар заехаць ды ў дарогу сабрацца. Я ўвечары развітацца прыеду. Пачакаеш?

– Канешне! Пытаешся яшчэ... Міленькі...

Маша абдымала хлопца і адчувала моцную тугу. Вельмі не хацелася яго адпускаяць, не хацелася, каб ён з'язджаў, аб доўгім расстанні страшна было і падумаць. Але час вёў наперад, і пакуль Маша вучылася ў местачковым каледжы, Анатоль, на чатыры гады за яе старэйшы, сам забяспечваў сябе, працаваў і хацеў калі-небудзь прыдбаць свой уласны куток. Таму яму і трэба было ехаць у горад, дзе ён знайшоў сабе месца і дзе ён будзе шмат працаваць, каб здзейсніць свае планы і зрабіць Машу шчаслівай.

Наступнай раніцай ён завёў напаясамаробны матацыкл, некалі створаны з дзедавай «Явы», і выехаў з двара на вуліцу.

Мястэчка пакрысе ажывала, людзі прачыналіся і браліся за гаспадарку. Анатоль убачыў наперадзе, як вуліцу шпарка пераходзіць цётка АКСІННЯ, несучы пустое вядро. Толькі гукнуў яе, але яна, відаць, не пачула, бо была надта далёка, а калі хлопец пад'ехаў да таго месца, дзе прайшла цётка, яе ўжо нідзе не было бачна.

Анатоль таксама ведаў пра ўсе цётчыны забабоны, і яму карцела пажартаваць з яе пустога вядра, нібыта вось і яна сама стала прыкметай. Ён паглядзеў на пустыя навакольныя двары ды не стаў чакаць і паехаў на хутар. Увесь дзень яму прыйшлося правесці там. Калі Анатоль выехаў з хутара, сонца ўжо апускалася ў аблок над лесам. Хлопец спяшаўся. Ён заклапочана думаў пра зборы, ад'езд і Машу, да якой трэба было паспець сёння, бо яна сумленна яго чакае.

Ён націскаў на газ, падлятаючы да павароту, а за спінай яго зіхацеў захад. Напэўна, вечаровае сонца якраз у гэты момант блісканула з-за воблака і на імгненне асяпіла кіроўцу стрэчнага грузавіка. Але імгнення было дастаткова, каб хлопец на матацыкле наляцеў на грузавік і з інэрцыяй хуткасцю ўпаў за ўзбочыну, у невялічкі роў каля дарогі.

Кіроўца грузавіка не спыніўся, а толькі дадаў газу, убачыўшы ў бакавое люстэрка разбіты матацыкл на краі ўзбочыны.

Да ночы вецер узмацніўся. Ён ледзь не за гадзіну прыгнаў аднекуль вялізную хмару, і з надыходам цемры пачаўся дождж.

Маша накрывала стол да вячэры, прыслухоўваючыся да стуку кропляў. Чаму Толіка так доўга няма? Абяцаў жа развітацца...

Дзяўчына ўся скаланулася ад нечаканага звону. Азірнулася і ўбачыла, што відэлец, які ляжаў на сталі, упаў на падлогу. Але ж хіба яго хто кранаў? Можна, у задуменні яна сама паклала відэлец на самы край абруса? Ды, падаецца, не...

– Кепскі дождж, кепскі дождж... – мармытала, гледзячы ў акно, цётка Аксіння і спачувальна ўздыхала, пазіраючы на дзяўчыну. Пасля вячэры Маша паднялася ў свой пакой і села каля акна. Дрэвы шумелі і страшна калыхаліся ад ветру, а струмянні вады барабанілі па шкле.

І раптам раздаўся іншы гук.

У акно стукнуўся каштан...

Маша прытулілася да шкла, намагаючыся разгледзець Толіка пад дрэвам. Але ў цемры нічога не было бачна, і Маша стала хуценька апранаць куртку-штармоўку.

У акно стукаўся галінамі каштан.

Дзяўчына збегла па лесвіцы і адчыніла дзверы на вуліцу. У твар ёй адразу брызнуў дождж. Змагаючыся з ветрам, Маша пакрочыла да каштана. Угледзелася ў цемру... Пад дрэвам нікога не было. Ва ўсім двары было пуста.

– Толя-я-я! Толік! – Маша паспрабавала перакрычаць вецер і шум дажджу; вада ўжо залілася ёй за каўнер і халадзіла цела. Замест адказу наляцеў парыў ветру і зверху пачуўся жудасны трэск. Маша ледзьве паспела адскочыць у бок, калі зусім блізка ад яе ўпала, зламаная ветрам, велічэзная галіна каштана. Ад страху Маша ўскрыкнула, слёзы ў яе на твары змяшаліся з дажджавою вадой. Яна міжвольна стала адступаць да ганка.

За яе спінай адчыніліся дзверы. У праёме святла ўзнікла цётка Аксіння з хусткаю ля вачэй.

– Маша! Чаго ты тут... Хадзі хутчэй дахаты. Там тэлефон... Твой Толік памёр.

Абыякавы голас з трубка паведаміў, што Анатоць атрымаў моцныя пашкоджанні ў дарожна-транспартным здарэнні і праз гэта – абшырнае ўнутранае крывазліянне. На момант прыбыцця дапамогі хлопец быў ужо нежывы.

Гадзіннік на сцяне паказаў без пяці поўнач.

Мыш вар'яцее ў вядры
Грае жалезнае донца
Колькі не гавары
А спрабуй бясконца.

Недзе пад чорнаю коўдрай нябёсаў
Плыніць крапельле наскроневых росаў.
Сямігаловасьць тыдня
І далоня дня
Здароў
Зароў і гэты
Новы
Матляў рукой згарэла-папяровай
Дым быў падобны на сьвінцовага каня
Конь не губляў падковы
Пад ноч перагарэў у кацяня
І зьмёрз і зьнік нядзельнай
Сёмаю галовай.

Сакрэтна неба фарбавалі
У колер чыстага паветра
Затым з агнём экскурсавалі
Анёлаў у зямныя нетры

Дамы пустымі начавалі
Лавілі ноздры кіламетры
Як Богу на правы здавалі
І атрымалі дакументы

Апошні дзень лета...

Нажом на сэрцы балявалі
Ляпілі ў кольца дыяменты
Здаровых пералекавалі
Каб новыя трымаць патэнты

Стаміліся і зазлавалі
Прышлі ліхія канкурэнты
Сардэчны прыступ на вакзале
І хто б сказаў... і хто б сказаў...

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Валянціна Бігеза

Выкладчыкам

Бягуць гады – мы ўсе сталеем.
Ўжо трэба юбілеі адзначаць,
Але душой і сэрцам не старэем,
І кожны год нам толькі дваццаць пяць.

Прыемна бачыць ўсмешлівыя твары,
Чуць віншаванні цёплыя сяброў
І адчуваць, як вераснёўскі ранак
Вяртае у юнацтва зноў.

Так будзе вечна, покуль мы жывыя.
А іншага й не трэба ў жыцці,
Бо мы, выкладчыкі, заўсёды маладыя,
І толькі, маладым, наперад нам ісці.

Лёс адорыць Вас шчасцем кахання –
Заспяваюць ўсе струны душы.
І такое тады адчуванне:
Час – спыніся, жыццё – не бяжы!

Замяла душу снегам зіма.
Не знайсці патаемнае сцежкі.
І спатканняў больш няма,
Не сагрэе ўспамін ўсмешкай.

Незваротнага не вярнуць.
Засталося адкінуць рэшту,
Якой хацелася лёс падмануць...
Замяла зіма душы сцежкі.

Пе-ра-жы-ва-ю

Імкліва згасае ў вусцішы свет...
Чутно, як сівы маўклівы паэт
Падпаліў бурчлівы апошні санет.
Згасае бязгучна зацішша сусвет.

Аддай сваю мне прыгажосць –
Даведаешся, што з ёй далей будзе.
Калі асудзяць злыя людзі,
У іх на сэрцы запячэцца злосць...
Аддай сваю мне прыгажосць.

Самотны дом жыцця не мае:
Без гаспадыні хутка замірае,
Згасае, засынае і змаўкае,
Спатоліўшы смагу вечным сном!

Палымяны ветразь свет хістае.
На матросе саламяны капялюш.
Хто, акром матроса, знае
Месцы затаплення чалавечых душ?

Крок наперад, два назад...
Зважай! Шыхтуй!
Адрозніць не складана зарапад
Ад звону срэбных куль.
Зважай! Шыхтуй!

Хваравітая восень па горадзе крочыць,
Сустракаючы аднатонна-зялёныя сны.
І прарок бессмяротнасці ёй не прарочыць:
Яна сведка муравання маўклівай сцяны.

Я эмігравала ў ноч.
Гэта дарога мая!..
І колькі па ёй Ты ні кроч –
Не адшукаюся Я...

Салодкі шум дажджу ўночы
Любому адкрывае вочы
І прымушае не на свет глядзець!
Салодкі сум дажджу ўночы.

Пароль ад новага жыцця
Схаваны пад замком старанна.
І як ні ззяла б тая рана,
Не зразумееш, дзе сапраўдны Я!

Туман засцілае коўдрай ночы,
І маладзёк смяецца ўслед.
Як выглядаюць тыя вочы,
Што адкрываюць шлях у новы свет?

Я зноў за агароджай дня.
Мінуў мяне, нібыта ліпень.
Няма ў ім цеплыні агня.
У душы бурліць ягоны кіпень.

Бурліць, спыняе шэптам слоў.
Не дам яго я вам пабачыць.
Без подыхаў і без прамоў
Яму я буду моўчкі дзячыць...

Хлусня вялікіх гарадоў
Папяровымі людзьмі прызнана,
А самая дробная мана –
Знікае ў ліхтарак гадоў.

Ішла да цябе доўга,
Ішла па цябе нясмела.
Знайшла ў адначасе доступ
Да тваіх душы і цела.
Мой мужны святы малеча,
Што будзе, калі нас не стане?..
Давай па нас запалім свечы
Ва ўласным спакою храме...

душу складаю ў шуфляду
пад вялікі стос з паперамі...
я частка загаднага ладу
ў раззеле, названага вераю...

przepraszam, ty nie moja kobieta!
чуецца на кожным кроку...
накладаеш на Нас *liberum veto*,
але ў душы – ты адзінокі...

паненкі абжываюцца ў тваёй галаве,
заводзяць сям'ю, дзяцей...
Яна па-іншаму тваё імя назаве,
толькі ці стане прасцей?...

Слыхам, уздыхам, голасам
Кранаць уначы валасы.
З перадапошнім подыхам,
Бы чоўны, пльвуць галасы.

Агіда спялася са смагаю,
А здрада злілася з тугой...
Я знікла разам з прагаю...
Жыццё жывучы з табой!

Ні до, ні мі, а
"До-мі-но"
кахання раны закладала...
Яно ўва мне мелодыю зайграла,
Пакуль не стала Да-мя-не.

Апошні дзень лета...

Святлана Бувіч

Зеркальная гладь осеннего озера,
Как прихоть приходящей зимы.
Меня никто не видит, я разрознена
Среди холодной ноябрьской тьмы.

Дорогами своими плывут прохожие,
Вперив усталые очи в молочный туман.
Он обволакивает, ни на что не похожий,
Защищая меня от прелюдий южных стран.

Я влюбляюсь всё больше
В поля и леса в его власти.
Запотевшие окна домов и машин –
Агония уютной страсти.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Вольга Бялова

В отношениях – осень

Не задавай глупых вопросов,
если заранее знаешь ответ.
В наших с тобой отношениях –
осень.
Давай переждём дождливый
рассвет?..

Последний день лета

Руки невкусно пахнут
чесноком и котлетами.
Брось всё. К морю!
Завтра.
Завтрак.
Последний день лета.

Белые скатерти сохнут.
Астры. Ваза. Конфеты.
Забросить мечты.
Умоюсь
бытом, слезами,
рассветом.
После.
Последний день лета.

Запланируй меня на сентябрь.
Запланируй меня хмурым утром.
Запланируй меня на сентябрь
еженощно,
 построчно,
 прилюдно.
Запланируй меня на сентябрь!

На очередном празднике

Как много общих слов.
Как мало общих тем.
Нет искренности совсем.
О погоде, природе, моде.
О зависти, о друзьях,
новостях в соцсетях.
О наболевшем:
своём, чужом.
В общем-то,
как обычно,
ни о чём.

Основа мира создана
из творога,
и сколько джемом сливовым
не поливай –
за февралём с лимонными
метелями
наступит март, апрель
и ландышевый май.

Алёна Варанец

Меняла листья на дожди,
Свои шаги считала.
О том, что будет впереди,
Не пела и не знала.

И долго шла, ветра браня,
Нелепый шарф напялив.
А город падал на меня,
Как крышка от рояля.

Сегодня такой уж нещадный ливень,
Как будто он хочет, чтобы поплыли
Дома и дороги, автомобили
И даже моё пальто.

А может он хочет, чтоб были дома
Все люди родные. И чтоб знакомых
Сводило всех вместе в каком-то месте.
В дверях, например, метро.

Кому-то известно, чего он хочет,
Чего он так льёт до глубокой ночи.
А мне от него уж совсем нет мочи.
Меня здесь не ждёт никто.

Когда-нибудь эта вода очнётся,
Вконец образумится, встрепенётся
И так как-то выгнется-извернётся:
Зальёт тебя мне в окно.

Тогда и скажу я дождю «спасибо».
А раз уж сегодня никто не прибыл,
Я буду сидеть и молчать, как рыба.
Молиться, чтоб помогло.

Когда приходилось ночей не спать,
Я пальцы не мог сдержать.
Я каждую буковку подбирал.
Я Слово хотел отдать.
А Слово цепляется за язык,
Пытаясь вернуться в рот.
И в воздухе делает поворот,
И в сторону, и вперёд.
Оставит собой на губах ожог,
Напутает сто дорог.
Как будто не ты его сочинял,
Не ты его так берёг,
Не ты, спотыкаясь о провода
И об электронный щит,
Вынашивал Слово. Оно – беда! –
Всегда у меня горчит.
Оно не вместились в лимит звонков
И в рамки чужих основ.
А Слово, быть может, бесценный дар,
Чудеснейшее из слов.
Его я отправлю в последний путь.
Его, не узнав, забудь.
Весною я новое важное Слово
Цветами вцелую в грудь.

Пакуль я кідаюся ў любое балота,
Дзе можна забыцца на "што ты" і "хто ты",
Пакуль я да месца змяняю абліччы
Ў такой вышыні, дзе і вецер не свішча, –
Не дай мне замерзнуць на тым папялішчы.

Моя весна в меня не верит.
Душа со рвением наглеца
Стучит в её святые двери.
Весна покажет пол-лица

И прячет нос, с испугом жмурясь,
Но только поплетусь назад –
Через проём глядят, прищурясь,
Зеленотравые глаза.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Апошні дзень лета...
Валянціна Варапаева

Апошні дзень лета –
Закрытая кніга.
Апошні дзень лета,
А песня не спета...
Гучаць яшчэ ў сэрцы
Мелодыі лета,
мелодыі лета,
мелодыі лета...

І дрэвы стаяць у зялёным уборы,
І зоркі мільгаюць у светлай прасторы,
А восені подых прыходзіць начамі
З туманамі белымі,
З грыбнымі дажджамі.

Апошні дзень лета –
Закрытая кніга.
Старонкі сагрэтыя
Сонцам і светам,
Любоўю і спадзяваннем
На новае лета.

*І молицца за ўсіх,
Хто хату помніць,
Страха,
Далоні склаўшы малітоўна...
Р. Барадулін*

Малітоўна склала рукі хата,
А ў вачах застылі боль і жах:
Разляцеліся ў вырай птушаняты,
Не сабраць іх пад бацькоўскі дах.

Разляцеліся, разбегліся, забылі
На маленькую Радзіму, светлы край,
На яе адзіную, старую,
З скошанаю ветхаю страхой.

А яна ж любіла іх да болю,
Бачыла іх першую усмешку,
Першы крок і першую любоў,
Сагравала іх у халодны вечар
І паіла чыстаю вадой.

Малітоўна склала рукі хата:
«Беражы іх, Божа, беражы!..
Ад людзей нядобрых, зайздрасці і злосці.
Да вытокаў родных іх вярні!
Веру і надзею падары!»

Малітоўна склала рукі хата...

Гэтай ноччу мне сніўся ты:
Такі свой і дарагі.
Усміхаліся шэрыя вочы
І цягнуліся моцныя рукі
Да мяне!
Я шчаслівай была,

Павер мне, як тады –
Ў нашы лепшыя гады.
Адчувала пяшчоту
І рук, і вуснаў тваіх.
Ах, як соладка і хмельна ад іх...
Прачнулася...
Поўня...

Чуеш, спяваюць дразды
Песню смутку, надзеі і болю. –
А цябе я не клічу ўжо.
Адпусціла! Ідзі! І будзь вольны!
Адпусціла ў бязмежную даль,
Адпусціла ў светлыя высі...
Наталіся ты воляй сваёй...
Да мяне ж, калі зможаш, вярніся...

Аблачынка, нібы дзяўчынка,
Распусціла коскі –
І пасыпаліся дажджынкі –
Яе слёзкі!

Алена Велянцэвіч

Май

Нотамі чаромхі і язміну
Заквітнеў, запах чароўны май.
Увышыню галлё сваё ўскінуў
Векавы пазелянелы гай.

Паліліся звонка птушак спевы,
І чуваць ўжо конікаў у траве,
І гамоняць між сабою дрэвы...
Усё навокал радае вясне!

Роднымі мясцінамі навеянае...

Смак бярозавага соку,
Пах хваёвае смалы...
І нябачныя для вока
Дзесьці кропелькі расы...

Гук зварушанай галіны,
Крок нясмелае нагі...
І з дзяцінства ўспаміны –
Сэрцу вобраз дарагі.

Подых стомленага лесу,
Дотык ветру да шчакі.
Грукат гromу недзе зверху,
Хваляў ўсплёск аб берагі.

Думкі, мары і сумневы,
Ад шпацыру асалода...
Шматгалосых птушак спевы...
Задаволенасць... Свабода...

А кто тот творец, приводящий слова к поэме?
А кто – путешественник, вновь познающий простор?
Кто доблестный рыцарь, вступивший за даму в дуэли?
А кто тот судья, вершивший над всем приговор?
А кто же тот друг, что верен тебе и предан?
А кто тот супруг, что «в радости и в беде...»?
А кто – нарушитель всех правил и всех запретов?
А кто – интроверт, проживающий жизнь в себе?
А кто же учитель, кто лидер и предводитель?
А кто – ученик, что пишет конспекты в тетрадь?
А кто же философ, мудрец и великий мыслитель,
Глаголящий так, что не каждый сумеет понять?
А кто та звезда, что сияет так часто на сцене?
А кто же тот зритель, что ждет выступления вновь?
А кто же гример, постановщик? Ну, кто, в самом деле?!
А где тот Амур, что дарит нам веру в любовь?..
И если уж мир – театр, а мы в нем – актеры,
То кто же нам пишет сценарии, списки ролей?
А где операторы? Правда же, где режиссеры?
Где залы, цветы и овации, толпы гостей?
Быть может, что все же здесь каждый себе выбирает
Роль и костюм, сценарии, выход, слова?
Свой образ понять – жизни порой не хватает.
А этот театр никак не поймешь сполна!

Заходи ко мне в дождь или в холод.
Теплым чаем тебя напою.
Утолю твой немереный голод
И тоску проливную твою.
Я прослушаю все ненастья,
Все кровавые раны зашью.
Я тебе загадаю счастье.
Я тебе подарю весну.

Не такую, что шепотом капель
Топит снег, превращая в грязь,
А такую, чтоб звоном бодрящим,
Теплотою в душе разлилась.

В моей чашке от кофе – море
Разливается до краев.
В нем плывет безграничное горе
До далеких сухих берегов.

В моей комнате ночью тихо
И тоскливо порой поутру.
В моей памяти сбивчиво, дико
Гонит ветер холодный волну.

В моей чашке от кофе – космос,
Атмосферная тишина.
В моем небе погасли звезды.
Не дожили они до утра.

Приложите к душе подорожник.
Может, будет не так болеть.
Может, наглый противный безбожник
В душу вновь не сумеет залезть.
Вы позвольте душе насладиться
Ароматным настоем трав.
Чтоб не дать ей опять простудиться,
Вы ее закутайте в шарф.
Вы ее накормите медом,
Чтобы горькою жизнь не была.
А в сырость и непогоду
Из камина добавьте тепла.
Вы ее полюбите всем сердцем,
Чтобы в час неудач и невзгод

Вы змогли от нее согреться,
Не пуская других на порог.
И ее, я прошу, не забудьте
В порыве за счастьем слепым.
Вы поласковой с нею будьте,
Как ни с кем не бывали другим.
И в чужую душу не лезьте.
Разберитесь, пожалуй, в своей.
Ей картинки цветные повесьте,
Чтобы стало душе веселей.
И пусть же она согревает
Всех, кто дорог ей будет всегда.
Все тепло только пусть не теряет,
Оставляя его для себя.

Я простуженным голосом не могу говорить о любви.
Все слова позабыты. А может, на ветер брошены.
Мы пытались, вот честное слово, но не смогли
Быть до мозга костей друг на друга похожими.
Мы не строили замков, на мост не крепили замок.
Не встречали рассвет, не ловили прибрежный ветер.
И каждый из нас пытался, но так и не смог
Стать для другого любимым и лучшим на свете.
Мы не счастья искали, а тихой, спокойной игры,
Чтоб загладить обиды и раны зудящего прошлого.
Но вот лучшими стать мы, увы, не смогли.
Мы сумели казаться всего лишь на время хорошими.

Ганна Вярэніч

Маме

Мы все спешим за бессмысленной славой,
По уши вечно в ненужных делах.
И постоянно легко забываем
Тех, кто не спит и боится за нас.

Мама моя! Сколько слёз проливала,
Из-за меня не спала ты ночей!
Сколько вопрос я себе задавала:
Я... Я достойна заботы твоей?

Ласки, любви и счастливого смеха,
И огонька в глубине твоих глаз?
Пусть он пылает. Не будет помехой
Ни горе, ничто! Навсегда и сейчас!

И в этот день я тебя поздравляю,
И у тебя я прощенья прошу!
Знаю, порою до слёз огорчаю
И до бессонных ночей довожу.

Осень играет с листвой золотою,
Снегом дома замечает зима.
Ты оставайся всегда молодою,
Весны закат не придет никогда!

Россып кніжнага жыцця, альбо Эсэідальныя аповеды

Рэдкакніжнікі

Прысвячаецца

прафесару Ларысе Доўнар

Яны егіпцяне, асірыйцы, вавіланяне, ацтэкі, майя, кітайцы, карэйцы, грэкі і рымляне. Яны сербы, чэхі, палякі, украінцы і рускія. Яны немцы, французы, ангельцы і амерыканцы. А яшчэ дагоны, берберы, копты, курды, індзійцы і пакістанцы. І, вядома ж, беларусы.

Яны паганцы, зораастрыйцы, ізіды, хрысціяне, габрэі, мусульмане, будзісты.

Яны былі 25000 гадоў таму. Яны былі 2019 гадоў таму. Яны былі 500 гадоў таму. Яны ёсць сёння. І будуць заўтра.

Яны хто?

Захавальнікі. Абаронцы. Гаранты.

Ведаў. Святла і свету. Міру. Праўды гісторыі.

Яны спараджэнцы. Жыцця. І яны. Жыццё.

Яны вывучаюць вузляковыя кіпу, гліняныя таблічкі, берасцяныя граматы, папірусныя скруткі. Пергаментныя скруткі. Папяровыя рукапісныя манускрыпты. Друкаваныя інкунабулы. І палеаграфію.

Яны даследуюць. Іерогліфы грабніц-пірамід фараонаў. Кірыліцу Барысавых камянёў. І графіці Сафійскага сабора ў Полацку.

Яны будзіцелі. Асветнікі. Цэзары, каралі, вялікія князі, цары. Пісцы, пісары, пісьменнікі, настаўнікі, мніхі, сяляне.

Яны працуюць. У дзяржаўных і грамадскіх кніжніцах. Музеях. Архівах. Яны выкладаюць на бібфаках, гістфаках, філфаках. Яны нідзе не працуюць. І нідзе не выкладаюць. Але збіраюць тысячаасобнікавыя хатнія бібліятэкі.

Імя ім – легіён. І кожны з іх мае сваё. Імя.

Пталемей, Ашурбаніпал, Нестар, Ізяслаў, Еўфрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, Жыгімонт II Стары, Радзівілы, Сяргей Зубакін, Мітрафан Доўнар-Запольскі, Вацлаў Ластоўскі,

Кастусь Езавітаў, Аляксандр Шлюбскі, Яўген Хлябцэвіч, Аўген Калубовіч, Аляксандр Надсан, Вітаўт Кіпель, Кшыштаф Мігань, Вацлаў Валецкі, Зоя Ярашэвіч-Пераслаўцава, Лілія Коўкель, Мікола Нікалаеў, Наталля Бондар, Адам Мальдзіс, Георгій Галенчанка, Віталь Скалабан, Таццяна Рошчына, Ларыса Доўнар, Тамара Самайлюк, Таццяна Дзем’яновіч, Юрась Лаўрык, Лідзія Збралевіч, Аляксандр Сцефановіч, Алена Цітавец, Алесь Суша, Таццяна Сапега, Генадзь Кажамякін, Ала Мяснянкіна, Міхась Казлоўскі, Леанід Клок, Расціслаў Баравы, Пётр Краўчанка...

Яны любяць усе кнігі. Але рэдкая кніга – іх жарсць. Каханне і любоў.

Яны прафесійна займаюцца рэдкай кнігай. Яны самі рэдкія людзі. Яны – рэдкакніжнікі. І група крыві ў іх адна – рэдкакніжная.

Інжынеры-інфарматыры

Адна чацвёрка. Была. У маім атэстаце. Астатнія пяцёркі.

Усе брагінскія раённыя. Цэлыя дзве! Спачатку дзіцячую. А потым і дарослую. Бібліятэкі перачытаў. І самую лепшую прыватную. Настаўніцы рускай мовы і літаратуры Кулініч Аляксандры Кірылаўны. Якая так сабе проста. Яшчэ дарэвалюцыйную Кіеўскую гімназію скончыць паспела. І ў сваёй бібліятэцы ўсяго Майна Рыда мела.

Заля, Мапасан, Жуль Верн, Герберт Уэлс. Калі ласка. Поўныя зборы твораў. А Майна Рыда чамусьці не было ў дзяржаўных кніжніцах.

Нумар «Новага свету» 1961 года з салжаніцынскім «Адным днём Івана Дзянісавіча» мне даў Эдзік Русак. Сябрук. І сын. Маёй класнай Тамары Сямёнаўны. Іх сям’я жыла праз сценку. На другім паверсе нашага васьмікватэрніка ў Брагіне.

Стаяў той дамок з савецкай белай сілікатнай цэгля за ровам ад былога брагінскага замка. Старажытныя манеткі ды аскепкі сярэднявечнага габрэйскага посуду – незаменны атыбут. І Паўсядзённая ўцеха нашых дзіцячых гульняў. Разам з бясконцымі пошукамі падземных замкавых хадоў.

Замак быў князеў Вішнявецкіх. Тых самых. Што разам з Сапегамі ды Мнішкамі расійскім царом у 1605 годзе зрабілі Дзімітрыя. Якога расейцы Ілжэдзімітрыем І клічуць. Можа, і не сапраўдны Дзімітрый той. Дык, можа, і не мніх беглы Рыгорка Атрэп'еў? А рэальны брагінец. Выхаваны Адамам Вішнявецкім на царскага сына?! Усё можа быць. На гэтым белым. Свеце.

Кахаўся так званы «самазванец» у Брагіне некалі. З Марынай Мнішак. Ля Каменя каханья. Да якога і сёння закаханья з усёй Беларусі едуць. Каб клятву заручальную даць. Каб. Шлюб быў моцны. На жыццё ўсё.

Ды не толькі кахаўся. Але і кніжкі-фаліянты старажытныя ў багатай кніжніцы мясцовага сялецкага манастыра чытаў. Да царскага жыцця рыхтуючыся. Вядома ж. Без навукі кніжнай уладаром не патрапіш стаць.

Вось так і сеў наш Зміцер. Лапаць брагінскі. На трон царскі. Расейскі. Кажуць бібліёлагі сучасныя, што і ў Маскву цывілізацыю пацягнуў. Ды «Апосталам» з іншымі кнігамі святымі апекаваўся для выдання. Літарамі друкаванымі.

Такім чынам. Кніга. Падземныя хады. І. Вольнае паветра дняпроўска-прыпяцкіх прастораў. Ды. Імкненне спасцігнуць складанасці жыцця. Сталі падставовымі. Чыннікамі. У. Выбары далейшай жыццёвай каляіны. Прафесіі.

Гомель ці Мінск. Гомель – гістфак. Гомель бліжэй. Але Мінск прыцягальней. Мінск – універ, тады адзіны на ўсю Беларусь. Філасофія.

Рашэнне прынятае.

Але. На гістфаку БДУ пра філасофскае аддзяленне падказалі добрыя людзі:

– Усё на выдатна здасі – паступіш. Не – «гуляй, Вася».

Валерык, значыць, у маім выпадку. Бо для зялёных выпускнікоў сярэдняй школы толькі маленечкая квота. Астатняе партыйным. І пасля войска правяраным кадрам. Ім жа ідэалогію краіны вызначаць. Ды савецкую камуністычную. Ідэю. Як сёння нацыянальную. Шукаць. Учарашнім школьнікам такое. Куды ж даверыць!

А тут сям'я знаёмых былых брагінцаў, якая выбілася ў вучоныя людзі ў Мінску. Парадзілі. Што тут думаць – пару гадкоў, як на бібфаку педінстытута адмысловае тэхнічнае аддзяленне

адчынілася. Дзве замежныя мовы, вышэйшая матэматыка, асновы тэхнічнай вытворчасці. Не адукацыя. Казка. А ў дыплеме. Божухна ты мой! Інжынер-інфарматар запісана будзе.

Клюнуў брагінец. І што. Конкурс быў велічэзны. Ледзь не ўсе мінскія габрэчкі ламануліся. Пятая графа. Усе прарыўныя прэстыжныя спецыяльнасці пад партыйным кантролем. Цэнз. Негалосны. А тут нейкія бібліятэкары. Ладна. Няхай сабе ў кніжках корпаюцца габрэі няшчасныя. Мудра. Вырашыла партыя.

І ўлез я разам з габрэйкамі ў тое тэхнічнае аддзяленне. Мне – што. Дзяўчаты Ізраілевы. Маё ж першае каханне. У «чацвёртай клясе». Дора Д. была. Я і тут хутка сабе Дзіну Д. чарнявую знайшоў. Яна мне эксклюзіўны верш Ясеніна. Бабулі ейнай прысвечаны. На скрыначцы запалак напісаны. Паказвала. Ні ў адзін збор твораў класіка расійскай і сусветнай паэзіі не ўвайшоў. Бо. Рэліквія. Сямейная.

Вядома ж, пасля гэтага вучоба лёгка пайшла.

Біты, байты, фасеты. Дзьюі, Ранганатан, Міхайлаў, Чорны, Гілярэўскі – карыфеі інфармацыйнай навукі. Карацей. Тэорыя – наша ўсё.

Дасюль помню. Адно вучонае тэхнічнае слова. Градзірні. Нашто мне тыя градзірні?! Але ж сярод ночы падымі нават сёння. Успомню – градзірні. І сярод сяброў эрудытам выглядаю.

– На ТЭЦ-4 паглядзіце, – кажу, – пар слупамі. Не дым, а менавіта пар. З ахаладжальных башняў. Яны. І ёсць. Градзірні.

Будучыя ўніверсальныя салдаты службаў навукова-тэхнічнай інфармацыі. Эліта факультэта. Гэта мы. Вытворчая практыка на МЗАЛе – Мінскім заводзе аўтаматычных ліній, трактарным, падшыпнікавым, месяцы тры, пераддыпломная, – на Гомсельмашы. Бібліяграфічныя даведнікі пра станкі з ЧПУ (чыславым праграмным кіраваннем), дыеды-трыеды ўсялякія...

Краіна выпусціла. У 1976-м. Стройныя шэрагі наваспечаных інжынераў-інфарматараў, гатовых любыя камп'ютарныя вышыні штурмаваць. Інфармацыяй закідаць вышэйшыя і ніжэйшыя эшалоны ўлады.

І аблом. Мы гатовыя. А дзяржава не. Няма гэтых самых камп'ютараў. Не, велізарныя электронныя лампавыя «шкафы»-

ЭВМ-ы ёсць. Для войска. Для сусветнага прэстыжу. Маленькіх няма. Персанальных. Для чалавека. Няма. І сеткі інфармацыйнай няма.

Таму запісалі нам проста. У дыпламах. Бібліятэкар-бібліёграф са спецыялізацыяй «тэхнічныя бібліятэкі».

А. Казаў жа нам. Папярэджваў ужо на першым курсе. Выкладчык па дысцыпліне «УДК» – універсальнай дзясяткавай класіфікацыі. Іваноў Мікалай Васільевіч. Не быць. Вам. Інжынерамі-інфарматарамі. А быць вам звычайнымі бібліятэкарамі. Па-добраму папярэджваў. Па-бацькоўску. Правы быў Мікалай Васільевіч. Нябожчык светлай памяці. Палова дзяўчат курса ў яго закаханая была. Не схлусіў. Дзяржава. Эсэсэсэраўска-Бэсэсэраўская крыху схлусіла. Ды. Гасподзь з ёю. І яе. Ужо няма. А Беларусь ёсць. Гэта галоўнае. І чарнявыя габрэйкі засталіся. Дзе-нідзе. І беларускі бялявыя. Дык і добра.

Аляксей Герман

Зоркі

Падаюць з неба зоркі
За даліны й пагоркі.
Прышла ноч – дню замена.
Шуміць бяроза, пахне сена.

Птушкі таксама спяць,
Агні далёка зіхцяць.
Я спаць чамусьці не пайшоў –
Пад зоркамі спакой знайшоў.

Ціхая ноч

Схавалася сонца за лес,
На неба месяц узлез.
Адыходзіць летні дзень,
На зямлю кладзецца цень.

Схіляецца трава ў полі
І лашчыць зямлі далоні.
Кладуцца спаць жывёлы...
На нас глядзяць анёлы.

Светит сонце ясно где-то,
А у нас печалится природа.
Осталось без работы лето:
На непогоду нынче мода...

Бяжыць па небе хмарка –
Імкліва гэтак, шпарка.
Хутка дожджык будзе:
Парасоны адкрылі людзі.

Моўчкі некуды ідуць,
А вакол машыны гудуць.
Толькі кот спакойна спіць,
Бо яму няма чаго рабіць.

Новый день

Туман над рекою повис,
И звёзды смотрят вниз.
Скоро солнце взойдёт,
Новый день к нам идёт.

Как много счастья в нём!
Этим летним жарким днём
Мы всегда улыбаться должны,
Ведь друг другу мы нужны.

Бабушка

Я помню каждый день с тобой
И летом, и холодной зимой.
Как мы с тобой играли в прятки
И вместе пололи грядки...

Я забыть тебя не смогу
И опять к тебе прибегу.
Путь не лёгким был твой,
Ты была добра со мной.

Никогда ты песен мне не пела,
Успокоить меня ты умела.
Никто не сможет тебя заменить,
Всегда я буду тебя любить.

Ты подарила мне счастья много,
А сейчас живёшь у Бога.
Твоя жизнь сейчас, как сказка.
Спасибо, бабушка, за твою ласку.

Воложин

Люблю я свой город Воложин,
Люблю переулки родные.
Гляжу я, как он расположен:
В холмах спят дома небольшие...

И душу чаруют красоты,
Вечер, огнями горящий.
Поющие звёздные ноты
В мечтах, словно птицы парящие.

Воложин – из детства ты сказка!
Твой мир мне знакомый и близкий.
Ты мамина песня и ласка...
За всё поклонюсь тебе низко.

Звёзды уходят с небосвода.
Прячется дивная луна.
Меняется унылая погода.
Проснулась спящая струна.

И мчится по свету
Благотворный дивный звук,
Озаряя забытую планету,
Исцеляя от страданий и мук.

Демон лунного света

Наш город сумраком укрылся и тенями, по крышам бегают осколки лунных слёз, весь свет погас в одно мгновение с фонарями – он утащил с собой остатки наших грёз.

Потоки воздуха наполнились дурманом: сирени привкус, запах северного льда. А небеса разверзлись буйным океаном, лишь ощутив горячий шлейф из серебра.

Сквозь мрак теней и злобный холод запределья стал пробиваться сизо-белый силуэт – жилец луны и обладатель ожерелья из остывающих космических комет. Он лишь возник, но город мигом пробудился, и лунный свет заполнил полые сердца.

Я наблюдал за тем, как мир преобразился. Меня коснулся демон взглядом хитреца.

Тот взгляд сказал: «Отлично знаю, как прекрасен и величав мой серебристо-белый лик. До запределья проводить меня согласен?»

Едва кивнув, к коленям демона приник.

Сиянье ясных глаз усилилось с рассветом. Вдруг демон разбросал осколки лунных слёз, и у небес, горячим солнцем обогретый, я осознал: он был остатком наших грёз.

Лунный блик

То краткий лунный блик на радужной стене? То самоцветный свет сложился в полосу? Иль голос слаще сна зовёт меня к себе?

Гремит зловеще эхо в каменном лесу.

Сверкает кисть хвоста в потоках ярких звёзд, что падают на твердь земного полотна – их путь через века был долог и непрост. И в цепкий хладный мрак их плоть заключена. Созвездия с небес бегут за красотой и грацией того, кого не повторят ни блики ярких искр, ни космоса покоя, кого паденья звёзд совсем не удивят. Ведомые мечтой, идут за блеском глаз, и пением во мгле, и сонмом светлых дум. Чем ближе их мечта, тем явнее приказ забыться в тишине, оставив внешний шум.

Так кто же их зовёт: земная круговерть?

Немые города?

Иль пустота людей? Семь миллиардов душ, желающих стереть всех тех, кто не они, кто меньше и слабей?

Едва ли это так. Иные грёзы звёзд, иные им дела завещаны судьбой: меж льдом поверх сердец и пламенем есть мост, лишаящий оков, дарующий покой. Не мёртвым камнем и не деревом сложен он, не связан ходом механических часов, ни человеком, ни богами сотворён – один живёт для всех живых ещё миров. На ощупь гладок, как белеющий фарфор, и холоден, как день одной из новых зим, ползущих в города с далёких пиков гор. Он ими сотворён, он ими и храним.

Бессмертна та душа, избравшая тропу по тонкой кромке льда и бликам фонарей, она идёт одна по белому мосту. Созвездия сошли, чтоб следовать за ней.

Потухнет свет во мгле, и лишь одна искра повинна будет лес из камня возродить. Сверкнёт на небе кисть пушистого хвоста – покажет вспышка та мне чей-то силуэт: опасной красотой наполнены черты и яростная смерть заключена в когтях, полоски тонких жил – упругие жгуты – и потускнела шерсть – опалена в боях. Но шрамы не видны, а страх покорным стал. Тем легче мне понять потоки ярких звёзд, что падают на твердь земного полотна. Их путь давно и мой – он долог и непрост.

То краткий лунный блик на радужной стене? То самоцветный свет сложился в полосу? Иль голос слаще сна зовёт меня к себе?

Ведёт созвездий сонм вдаль белую лису.

Ледяные Боги

Серебристым снегом замело дороги,
На охоту вышли Ледяные Боги.

Создавая вихри, на ветрах летают:
Одиночек ищут и сердце лишают.

В бесконечном хладе, темноте и грусти
Остаются люди. Их уж не отпустят.

Каждый день хожу я по пустой дороге.
Стать, как вы, желаю, Ледяные Боги.

Моё сердце вечно инеем покрыто.
Прошлое печально, будущее скрыто.

И лишиться сердца только буду рад я,
С ним печаль уходит. Мне сладка утрата.

МЫ

Нет ничего свободнее ночей
и ничего прекраснее луны,
ведь в суматохе мельтешащих дней
мы позабыли, что такое МЫ.

И, всё тепло по жизни растеряв,
легко бежим навстречу холодам.
Так до конца, наверно, не поняв,
что кружимся по собственным следам.

Молчанье

Молчанье – зло, ведь самое простое слово
Приятнее сухой, холодной пустоты.
Усвой закон безжалостный людской игры:
Чем меньше слов, тем проще не услышать зова.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Васілёк

Маёй Радзімы вартаўнік!
Да пільных позіркаў не звык,
Расцеш уздоўж дарог,
Пыл абіваеш з ног...

Таму, хто лёг ад стомы
Амаль што беспрытомны,
Сам зазірнеш у вочы
І шчасця напярочыш.

Я ад тваіх пялёсткаў,
Нібы ад промняў сонца,
Натхняюся любоўю
Бяс-кон-ца!..

Чароўнае святло вясковага акна,
Жыву я без цябе здаўна...
Ды дзе б ні бліснула святлом яно,
Смуткуе сэрца: «Роднае маё,
Тваё святло са мною ўначы,
Тваё цяпло на дне маёй душы.
Якую цемру ні сустрэла б я –
Са мной святло бацькоўскага акна.
Якую на шляху ні стрэну сцюжу –
Тваім цяплом я сагравацца мушу.
Ў якую далеч я ні забяруся –
Я да цябе, бацькоўскае акно, ізноў вярнуся!
Ты мой маяк і днём, і ў сне,
Ты толькі не сумуй, там, без мяне...»

Наш мир таков, какіе мы в нём сами:
Кто ужасами увлечён, кто чудесами.
Кто светел сам, тот и на дне колодца
Найдёт лучи сияющего солнца!

Верш пра «пачуваць» і «адчуваць»

*Я был только тем, чего
ты касалась ладонью...*

Иосиф Бродский

У слове «пачуваці» я чую пачуццё,
У «адчуваці» – датыкальнасць рэчаў.
Адно без іншага – нібы любоў
Без дакранання целаў у бязмежжы.

Як будуць пачуваці
Сябе нашы пачуці,
Калі маю далонь сваёю
Не зможаш ты адчуці?

В нас разрушаюць цельность мирозданья
Беда, обиды, горькие страданья,
А возвращают целостность его
«Люблю Вас!» – Два слова всего...

Ах, как нам не хватает красоты!
Не потому ль с утра до тёмной ночи
Её мы ищем аж до слепоты,
О ней мы спорим аж до хрипоты
И ищем способ заглянуть ей в очи.

Но красота – почти как нагота...
Мелькнёт и удалится в те чертоги,
Где властвуют любовь и доброта,
Где красноречье побеждает немота.
...И ангел белый сторожит её пороги.

Апошні дзень лета...

Лора Доўнар

Шукаць адзінае.
Чакаць адзінага.
Адно-адзінае
Мяняць часінамі.
Мяняць адзінае
Жыцця адзінага
На палавіннае –
Каму павіннае?
Ад палавіннага,
Нікому не павіннага,
Уцякаць далінамі,
Шукаць адзінае –
Пад здзірванелым тынам,
Што, быццам клінам,
У душы палынам
Жыве адзіным.

*Сею-сею канпелькі
На святога Андрэйку.*

*– Дай Божа знаці,
З кім век векаці?*

З народнага

Сею-сею я надзею
Пад зімовую завею,
З апошнім цяплом,
Пад залатым лістом,
З яснай зоркай
Надвячоркам,
Ля калодзежнай вады,
А такой жа тут бяды?!
І, шануючы зярняткі,
Быццам кволья дзіцяці,
Грэю-грэю іх у далонях,
Безнадзейных і палонных.

Расціскаю ціха пальцы.
Ах, мой Божа, не спяшайся,
Не спяшайся з халадамі,
Злітуйся над намі.

Вясна-«красна»: паралелі

1. Вясна́ – красна́
Сонцамі,
Квёткамі,
Дажджамі.

2. Вясна – адна –
З чырванню
Колераў
Каханья.

3. Вясна – красна
Душамі,
Словамі,
Царквамі.

4. Вясна – адна –
З простага
Шчырага
Жадання.

5. Вясна – красна
Марамі,
Парамі,
Харамі.

6. Вясна – адна –
З жырцямі
Спрагненых
Спатканняў.

7. Вясна – красна
Бляскамі,
Гулямі,
Куткамі.

8. Вясна – адна –
З вуснамі
Злітымі
Каханьяў.

З ранку да ранку

8:54
Мой ранак убраны
Срабрыстым туманам.
Там добра схвацца –
Кахаць, цалавацца...

11:02

Мой ранак, каханы,
Табой прывітаны...
Туманы сплываюць,
Каханкі – чакаюць...

14:42

Сумуе жаданне
Твайго мілавання –
Пад сонцам згараю,
На дзень наракаю...

18:16

Стамілася сонца,
Шукаўшы бясконца
Сляды закаханых,
Расой умываных.

Наш вечар пастукаў!
Сардэчнасцю гукаў
Прызначыў спатканне
Пад зоркай – каханым...

22:59

Ад першае зоркі
Нам будзе, мо, горка,
Бо прагнем ўзаемна
Усяго – патаемна...

0:39

У тым ноч спагадае.
Яна, хіба, знае –
Пра сцежкі каханых,
Ад зор не схаваных.

Купальскія ночы
Нам шчасце прарочаць:
Да золку, світанкаў –
Кахаем каханкаў...

7:45

З паранку ў росы
Мы пойдзем набоса...
Схаваюць туманы
Нябёсы каханых.

Позна...

Хай будзе,
Як будзе.
Позна...

Ведай,

Ніколі
Не будзе
Позна.

Бо потым –

Ніколі
Не скажам
Нікому –

Позна.

Бо потым
Не будзе,
Як зараз.

Позна –

Не зараз,
А потым,
Дзе нас

Не будзе –

Як будзе?
Хай будзе
Позна!

Асенні настрой

Адпылалі агнём чабары,
Верасы папрасіліся ў сэрца.
Пажаўцела лістота ў бары,
і бярозы пад ветрамі гнуцца,
і бацькоўскі мой дом запусцеў,
і даўно адквітнелі півоні.
Час забраў сваякоў і сяброў.
Пачарнелі асеннія гоні...

Яшчэ...

Яшчэ палаюць чабары,
Яшчэ не здрадзілі сябры,
Яшчэ завуць у госці,
Яшчэ хвалюе штосьці.
Яшчэ чакае бацькаў дом,
Яшчэ тым даражу гняздом,
Яшчэ мне верыцца ў сустрэчы,
Яшчэ... яшчэ не вечар...

Трывога душы

Гучыць у сэрцы адвечная песня
Маіх мілых дзіцячых гадоў,
Што пачула калісьці ў бабулі
Ля зярністых жытнёвых снапоў.
Жаль глыбокі, падчас і балесны,
З-пад кудзеляў старых верацён...
Ільняную кашулю надзець мне б
Ды й прыпасці да тых каранёў.

Вольга Злотнікава

Домой

В поле тёплый дождь
Поливает клевер.
Подавляя дрожь,
Поверну на север.

Там устали ждать,
Прогибаясь, ивы.
Там тоскует мать
И цветёт крапива.

Там родился дух
В золотой рубахе.
Там кричит петух
И рычат собаки.

Там не слышно слов:
Замирает звук
И хвосты коров
Отгоняют мух.

Что здесь всего дороже?
Судьбы веретено...
Самих себя моложе
Нам стать не суждено.

За синими морями
Нас ждали берега.
Мы были кораблями,
Попавшими в снега.

Апошні дзень лета...

Быць можа, толькі далі
За ветхою кормой
Вперёд караблік гналі
Халодною зімой.

Ты спрасіш: в чым жа счасце?
В свабодзе і любві.
По жыцці с той жа срасцю
Карабліком плыві.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Февраль

Февраль... Пропитанная дымом улица...
В лесу далеком проблески огней.
Темно. Обнимешь? Мы сидим здесь, греемся.
Молчание... А ты мне всех родней!
И кажется, что счатье это
Никуда уже не денется.
Обнять тебя сильней!
Заснуть и обо всем забыть...
Как мучается маленькое сердце,
Чувствуя, что не согреется:
Мне нужно отпустить.

Теперь холодно будет всегда.
Когда больно – никто не обнимет.
И о верном, о нежном слова
В прошлом навечно застынут.

Уходит всё. Плакать не надо.
В сердце останешься рядом.
Спокойной ночи. Завтра будет снег.
Останутся моменты жить навек.

Друзья из прошлого

Отрывки прошлого встают перед глазами.
Родное чувство топят жгучие удары.
Когда-то все являлись мы друзьями.
А что теперь осталось? Только раны.

Я буду помнить радости мгновенья.
Улыбки нежные, объятия крепкие.
Смеяться громко, забывая сколько времени,
Когда есть те, кто рядом в день рождения.

Вилейка

Не забыть мне тебя никогда,
Город мой, ты, родная Вилейка!
Пролетят безвозвратно года,
Но останется Вилии змейка.

Но останется парк и костел,
Церковь белая с куполом синим.
И останется школьный мой двор,
По которому с детства ходила.

Сколько б лет ни прошло, не забыть
Эти улицы, домики, скверы...
Если я далеко буду жить,
И тебя не забуду, я верю.

Как ходила по парку гулять,
Улыбалась открыто прохожим...
Ты умеешь меня понимать:
Мы с тобою, Вилейка, похожи.

Мы смеемся погожему дню,
Вместе плачем в часы непогоды.
Я «спасибо» тебе говорю
За мои в жизни лучшие годы.

Если буду одна далеко
И в кармане всего лишь копейка,
Буду знать: меня ждешь все равно,
Город мой, ты, родная Вилейка!

Не шелохнутся глади озера,
Костер шуршит сухими ветками.
Сидим до вечера до позднего,
Из городской сорвавшись клетки мы.

Притихли птицы, солнце спряталось,
Стрекут цикады серенадами...
Едим уху – отлично удалась!
Хотя и спать давно уж надо бы.

А у палатки дремлет удочка,
Пусть отдохнет – за день умаялась.
Лохматый пес, забавный чуточку,
Во сне кота догнать пытается.

Плед на плечах, хоть и не холодно.
Он для уюта – мягкий, в клеточку.
На небе звезды светят золотом,
Дымок над чаем вьется ленточкой.

Костер уснул, уха закончилась...
Сидим... такие молчаливые...
И говорить совсем не хочется –
Природы нарушать идиллию...

Апошні дзень лета...

Ігар Клімаў

(пераклад са зборніка «Вянок» Максіма Багдановіча)

Тёплый вечер, тихий ветер, свежий стог
Уложили меня поспать на земле;
И повозка нигде не пылит вдоль дорог,
И в небе месяца выглядывает рог,
И звёзды с неба тихо шепчут мне.

Заворожён вечерней тишиной,
Не разобрать, где руки, голова...
И вижу я, бесхитростный душой, –
Мерцают в выси звёзды надо мной,
И еле слышно, как растёт трава.

(пераклад са зборніка «Матчын дар» Алеся Гаруна)

Я – лист берёзки молодой,
Что ветер резкий оборвал
И бросил в реку, и с водой
В далёкий край меня погнал.
Река – ты жизнь, и ты
В волнах несёшь и мусор, и цветы.

Спросил я как-то у воды:
Скажи, откуда ты взялась?
Она сказала: я с горы,
С вершины снежной излилась.
– Куда ж твой путь? – Здесь скоро будет водопад,
Там – море синее... – А будет путь назад?

– Мне лишь один закон – круговорот!
Плыву из моря в океан,
Там мой начнётся поворот:
В прозрачный соберусь туман,
Дождём я с неба упаду
И снова речкой потеку.

Я – лист берёзки молодой,
Что ветер резкий оборвал.
И я плыву – всё той рекой,
Что прежде жизнью я назвал.
Несёт она и тину, и плоты...
А жизнь, скажи – вернёшься ты?!

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Родны бераг

Я вярнуся з далечы
Птушкай белай крылатай,
Прытулюся да печы,
Прытулюся да хаты.
Над пакінутай хатай
Праплываюць аблогі,
Пагукаю матульку,
А яна ўжо далёка.

Птушкай лятала,
Бераг шукала
Той, дзе матулька
Ускалыхала.
Бераг шукала,
Сэрцам кранала
Вішню ля хаты,
Што расцвітала.

Кут у простаі хусцінцы
Не забуду ніколі,
Адшукаю сцяжынку,
Што згубілася ў полі.
Да бялюткай чаромхі
Сэрцам я прытулюся,
Ручнікам вышываным
Да зямлі пакланюся.

Загаю я тут крылы
І з крыніцы нап'юся.
На бацькоўскі кут мілы
Я не раз азірнуся.
Азірнуся на хату,
На сады азірнуся.
Родны бераг у вішнях,
Да цябе я вярнуся.

Осенний вальс

В прекрасном вальсе за окном
Кружится осень.
Берёзы в платье золотом,
И неба просинь.

Преображения пора!
А рядом где-то,
Прощаясь с нами, со двора
Уходит лето.

И грусь, и радость – две сестры
В осеннем танце.
Вокруг кленовые шатры
Горят румянцем.

Осенний вальс, прощальный вальс,
Рябин горенье!
Печальный вальс, прекрасный вальс!
Продлись, мгновенье!

С годами понимаешь вдруг,
Насколько замкнут жизни круг:
С рождением дано в наследство
Желанье быстро повзрослеть,
Потом мы не хотим стареть
И снова вспоминаем детство.

Апошні дзень лета...

Тацяна Комлева

В то прошлое, где нет фальши...

Льет серый дождь, а мы на крыше
Гоняем сизых голубей.
Нам вслед кричат, а мы не слышим,
И нет нас ближе и родней.
Пусть поздний час, а нам не спится,
Да и домой давно пора.
Я знаю – это сон мне снится,
Один лишь миг остался до утра.

Иногда, стоит рискнуть, а почему бы и нет?

Утро. Метро. Поезда.
Люди спешат на работу.
Мимо проходят года,
Лишь оставляя заботы.
Может, вернуть время вспять?
Разве такое возможно?
Знаешь, а если мечтать,
Думаю, все-таки можно.

Стой, кто летит! Смотри себе под ноги...

Любить. Мечтать. Летать. Не знать.
Бежать. Страдать. Упасть. Не встать.
Найти. Поверить. Полюбить. Не удержать.
Уйти. Забыть. Простить. Не вспоминать.

Иван Кравец

В голове

карнавал в голове, а я как ребёнок,
потерянный где-то в безликой толпе.
всё при себе, шагаю босыми ногами по мокрой траве.
и счастье не только во мне, но и в тебе.

жаль, поздно понял, что книги стали пищей мне.
как буря в пустыне, новый сюжет, где в центре внимания
вера, любовь и успех, поочередно
сменяют ступени мои, что идут только вверх.

запомнят на век, а может, на два.
ведь главное, чтобы наполнены смыслом были слова.
чистая советь, благие дела, быть тем, кто ты есть,
и рисовать свою жизнь не только на белых холстах.

фонари, как звезды, гаснут к утру.
я часто брожу на рассвете, сбиваю росу.
прохлада бодрит, навевает мысли туман.
нам много не надо, но нам никто не сказал...

Заменим

Мне так противны эти мысли, что так и лезут в голову.
Я не любим, стал заменим, а значит, стал негодным.
И вспыхнет новая заря кровавым ярким светом.
Я окрылён, но заменим. Столкнулись две планеты.

Вера была моей подругой,
я с ней, я делил все строки, междометья,
Но все прошло,
я стал другим, глагол люблю во времени прошедшем.
Я Заменим,
и к грусти либо радости в один миг для мира, для неё
Я стал простым деепричастием.

Я вечно что-то делаю не так,
моя планета так норовит слететь с орбиты...
То я запутаюсь во временах,
то я запутаюсь в своих обидах на неё.
Я ей дарил себя, из звезд выстраивал себя, ночами не жалея.
И для меня ценней слова,
что вспомнят всё, а не в кармане звон монетный.

И не всегда я был хорош,
мой путь тернист, не выбирал для отношений лёгких я сюжетов.
Но всё, что связано с тобой,
ХРАНЮ – либо этот же глагол,
но во времени прошедшем.
Я был художником для нас двоих,
но кистью ты закрасила наш путь, что млечный.
Я мог быть жуликом для всех, но я с тобой всегда был честен.

В твоих глазах стал заменим, чернее ночи все, что окружает.
Я буду ветренным, как дым, моя планета меня оберегает.
И, если кем-то не любим, я не рассыплюсь – не песочный.
Быть облаком, что соткано из лжи,
я над собою надругаться не позволю.

Я выплесну все краски на свободу
из головы рифмованной строкой.
Пальцы замерзли, холод – он под кожей...
Я заменим... уже не твой герой.

Ночь, шепот звезд уже не слышен.
Всех новых дней проблем не сосчитать.
Увы, прощать не собираюсь,
я начал свежим воздухом дышать.

А мне не больно, я забиваю злобу в стену,
и отлетают щепки перемен.
Я не спокоен, в горле комом.
давлюсь, такой вот мой удел.

Как гром, внутри меня, я эпицентр.
Ясного неба нам уже не увидеть.
И, чтоб не лгать, не стать любви бессмертной.
Знаю, характер горд, мне тяжело прощать.

Давлю в себе рваные клочья
Воспоминаний мест, где мы вдвоём.
Я был слегка тогда смущенный,
но я, как и всегда,
ведь был собой...

Мой новый день – мой новый вдох
контрастный смое, и я начну сначала,
с Красной строки. Новый герой,
но от ошибок, жаль, остались шрамы...

Я был другим, тебе – спасибо.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Апошні дзень лета...

Надзея Кудзіна

Лежу, наслаждаюсь красотой,
Ловлю от вселенной флюиды.
Бессоннице этой виной
Прекраснейший дар – Персеиды.

Оставят на миг они след...
И таят в пространстве великом.
Даёшь непреложный обет:
Не думать о прошлом забытом.

Внимателен шлейфов ловец,
Волнуется скромный мечтатель.
Прекрасный небесный ларец
Сегодня для многих спасатель.

А я лишь лежу и смотрю,
Тем чудом небес восхищаюсь.
Поверьте, совсем не хитрю.
Я много просила. И каюсь.

Наталля Кузміч

Лето

Смотри, какое лето!
Лето...
С ветром,
Срывающим с цепи твою свободу.
И так легко поверить, что согрето
Здесь всё тобой.
Ведь лето...
Гладят воду
Задумчивые пальцы юной ивы,
Остатки зимних ран ещё рубцую.
Но лёгким шагом бережно ступило
На воду лето...
И пошло по ней танцуя...
И то, что нам от боли остаётся, —
Всего один глоток со дна колодца.

Всё (лето..., ветер...)
Лишь тобою создаётся.
Ты знаешь это?
Знаешь...
И смеёшься,
С ладоней
Отпуская в небо солнце.

Входящий на цыпочках холод.
И тонкие пальцы озноба
На хрупких плечах.
Танцуй! —
Из зубов кастаньеты.
Танцуй! —
По вчерашнему снегу
Рассыпаны звёзды.
Усталость

В расчёт не берётся.
Танцуй же!
Так мало
дыханья
осталось.

И память –
Звонящей листвой
Из раны сугроба.
Так много?..

Так больно...
Значит, просто не привыкла:
Тепло на обмороженное сердце.
Ты помнишь,
Как дрожал мой тихий голос,
Вцепившись намертво
В строки последней крылья?
Пригоршня нежности –
Как соль в раскрытой ране.
Не растворяется...

(Лесвіца Мёбіуса)

А. Ш.

Каменьчыкі вострыя ў роце.
Ля больніцы – месца сустрэчы.
Спагадныя словы
лязом рассякаюць мне вочы.
Я ведаю твары.
Не ведаю, што там – за імі.
Ля больніцы – месца сустрэчы
зноў.
Сёння.
Уночы.

Янка Лайкоў

Эцюд вечнасці

Застыла ў нябёсах самотная белая птаха,
спыніўся на вечнасць яе апантаны палёт.
Глядзяць яе вочы на дрэвы, на вулкі, на дахі,
на веліч сабораў, на роўнядзь жытнёвых палёў.

Застылі стамлёныя, поўныя распачы крылы,
астылі памкненні натхнёнай птушынай душы.
Вятры з яе помнік надзеям і марам стварылі ў бязмежжы напяртым,
працятым маўчаннем вышынь.

Штовосень у вырай далёкі спяшаюць чароды.
У кожнай з іх птаха відущчая скрозь пазнае
каханых, сяброў і суседзяў, і родных –
усе пралятаюць хоць раз за жыццё паўз яе.

За сем тысяч год не апала, не спрахла,
у нерухомым палёце пільнуе свой лёс
маўклівая, стылая і непрытомная птаха –
бялёсая пляма на вечным блакіце нябёс.

Песня

Марыне

Няма на зямлі ні святла, ні радасці,
ні тугі, ні адчаю...
Пойдзем, закаханая-закалыханая,
да крыніц.
Абмыю твар твой,
рукі твае і валасы твае,
шэптам суцішу цябе,
вымалю ў неба, ў вады, у зямлі
твой супакой –
пойдзем, каханая,

пойдзем
да крыніц.
Там спачнём ад трывог,
там гаючых траў прахалода
нас абдыме і мы акрыяем.
Каханая,
да крыніц
пойдзем?
Песню спяваю табе –
ты спіш,
рукі цалую твае –
ты спіш.
Прачынайся,
маімі песнямі закалыханая,
пойдзем верасовымі пусткамі
да крыніц,
пойдзем, там –
душ нашых неруш.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Юры Лаўрык

**Ведзьмароў млын
(спроба даследзінаў звышнатуральнага пачатку
ў творчасці Яна Баршчэўскага)**

Маёй каханай жонцы

На гаёвы суд да князя сяляне прывялі млынара, скардзячы яго ў вядзьмарстве. Як аб вялікай ласцы прасілі пакорліва, каб скараў яго князь смерцю; бо іначай, казалі, ён сам усю вёску хутка на смерць звядзе. Кланяючыся, напяробіль распавядалі пра ведзьмаровы злачыны: хто з ім сварыцца – потым доўга хварэе, а, бывае, і прападае; ён дзевак зманьвае, а тыя пасля нічога не памятаюць; у поўню ваўкалакам абяртаецца і быдла рэжа. Найгорай жа – штоветах ходзіць у пушчу і складае крывавыя ахвяры стодам багоў старадаўніх, яшчэ дзядамі пакінутых, і яны даюць яму надпрыродную сілу чыніць чары. Чуючы тое, пачаў возны млынара дапытваць, але ён стаяў – чорны, насуплены, зацяты – і не казаў ні слова. Толькі, як князь загадаў пасадзіць яго ў поруб, а назаўтра скараць, мовіў з’едліва: «Я ж, княжа, вядзьмак: пасадзіш у поруб – вавёркай праз краты праслізну... Ці не баішся?»

Князь, разгневаны, казаў ведзьмара ў мураваным падполе ягонага ж млына да падпоры прыкуць, а ўваход і акенца ў падземеллі закласці. Калі муляры ўжо заканчвалі сваю працу, паклікаў і святара – асвяціць кладку, каб нячыстая сіла не дала рады выбрацца. Кажуць, як кроплі свянчонае вады, часам пралятаючы праз недамураваную яшчэ дзвярніцу, траплялі на ведзьмара, і тады ён ажно віўся ад болю, а на скуры ў яго выскоквалі вадзянікі, бы ад растопленай волаўкі. Калі ж возны запытаўся, ці мае яго карміць, князь толькі злосна сплюнуў ды казаў шчыльней мураваць.

Людзі гаварылі, так і згінуў там млынар ад голаду. Але ж, зноў-ткі кажучь, не можа вядзьмар памерці, моцы сваёй не перадаўшы; дык што альбо не быў ён ведзьмаром, або, ператварыўшыся ў вурдалака, датуль чакае на сваё вызваленне. Пагаворваюць яшчэ, праўда, што, хочучы памерці, а не маючы

спадчынніка, можа вядзьмар сваю моц на сцяну перакласці, і будзе тая моц у камяні захоўвацца, аж пакуль не выльецца на бліжняга перахадня. Таму трэба сцерагчыся старых зруйнаваных будынкаў, асабліва калі з імі звязаныя злавесныя паданні...

Гэты пасаж, якім я апярэдзіў свой сённяшні выклад, безумоўна, не мае дакументальнага значэння: у ім я паспрабаваў у мастацкай форме ўвасобіць звесткі, атрыманыя мною з дзвюх крыніц – актаў Метрыкі Вялікага Княства Літоўскага і мясцовай легенды, запісанай падчас фальклорнай экспедыцыі ў 1992 г. студэнткай 1-га курса філфака сталічнага педінстытута Таццянай Арцюховай.

Абедзве крыніцы датычаць адной невяліччай вёсачкі, назва якой сёння (дый, зрэшты, і была ў мінуласці) мала каму вядомая. Для нашай тэмы, аднак, гэтая згубленая ў лясах вёска цікавая тым, што яна знаходзілася ў валоданнях магната, якога Рамуальд Падбярэзкі ў сваім пачынальным нарысе пра вытокі новай беларускай літаратуры даволі празрыста абазначыў як «Księcia R.*» і якога далёкім продкам быў згадваны ў паданні князь.

Неўзабаве па заканчэнні вайны з Напалеонам «Князь Р.*», палітычныя сімпатыі якога былі шырока вядомыя, перанёс часова рэзідэнцыю ў згаданую вёску, засцерагаючыся ад залішняй увагі з боку царскіх урадоўцаў да сваёй асобы. Так у гэтую мясцоваць патрапіў і нядаўні гадаванец полацкіх езуітаў Янка Баршчэўскі, запрошаны навучаць князскіх дзяцей класічным мовам ды літаратуры.

Тут Янка, як распавядае сам, «пасля таго, як разлучыўся з маладымі сваімі таварышамі па Полацкай акадэміі, не могучы мець пры сабе іншых кніг, апрача некалькіх лацінскіх і грэцкіх класікаў, блукаў у прыемных марях дзе-небудзь у цёмным бары або па бязлюдным беразе возера...» Яўныя і ўяўныя блуканні не раз заводзілі маладога летуценніка далёка ад князскае сядзібы, і часам здаралася, што ён вымушаны быў начаваць пад покрывам лістоты магутнага разгалістага дуба або на ўзгорку, што пановаў па-над паўзарослай рачулкай. Такое

начаванне і прывяло аднойчы да выпадку, які шмат што змяніў у далейшым жыцці маладзёна.

Таго разу ён заснуў на беразе рэчкі паблізу рэштаў старадаўняга млына. Ад самога будынка ўжо амаль нічога не засталася па-за некалькімі радамі кладкі – і цяпер адно па знаходжанні рэштак забудовы на стромым адхоне берага па-над тоньй можна было здагадацца, што тут быў менавіта млын. Пазней Янка даведаўся, што тутэйшыя сяляне завуць гэтае месца Ведзьмаровым млынам; але, відаць, нават і тады не даў сабе з гэтага асаблівай справы. Мы сёння не ведаем і, бадай, ніколі не даведаемся, ці адчуў ён перамену, якая адбылася ў ім пасля таго начлегу, – але, так ці інакш, нябачнае зерне было пасеяна.

Яно выпявала пакрысе. Янка быў выхаваны ў святарскай сям'і, якая жыла сялянскім жыццём, а пазней ўзгадоўваўся ў Полацкай акадэміі; гэта і вызначыла сферу ягоных зацікаўленняў. Па сутнасці, гэтыя зацікаўленні ахоплівалі два культурныя пласты, якія мы можам умоўна абазначыць такімі словамі, як «беларушчына» і «еўрапейская цывілізацыя».

Безумоўна, «беларушчына» Баршчэўскага была пазбаўлена таго ідэалагічнага зместу, які зазвычай укладаецца ў гэтае слова сёння. Таму ў кантэксце нашага выкладу гэты тэрмін мае наўвесе цікавасць да зямлі, у якой будучы пісьменнік вырас; да навакольнай прыроды; да людзей, што на гэтай зямлі жывуць – з іх мовай, звычаямі ды песнямі. Гэтая цікавасць так выразна праяўляецца ў ягоных ранніх вершах... Еўрапейская ж цывілізацыя ўвасобілася для Янкі ў тых культурных здабытках, да якіх ён далучыўся ў Полацку падчас навучання ў езуітаў. Гэты пласт, з аднаго боку, уключаў хрысціянства ў лацінскай версіі з ягонай сістэмай каштоўнасцяў і абрадавасцю, а з другога – культурную спадчыну старажытных народаў, успрынятую тагачаснай Еўропай.

На сучасны погляд абсалютна адрозныя, гэтыя два пласты зліваліся для Янкі ў адно цэлае, і ён «на зямлі, пакрытай безліччу раслін і жывёл ... чытаў аб Міласэрнасці і Волі Творцы». Тагасвет Янку не цікавіў. Да пэўнага часу...

Аднак пасля начлегу на млыне ўпадабанні Янкі пачалі спаковаля змяняцца: вядзьмарская моц, што вылілася на яго з камення кладкі, была напітаная думкамі, памкненнямі, жарсцямі, і нават абрыўкамі ўспамінаў млынара. Наскрозь прасякнутая асабовасцю свайго колішняга ўладальніка, яна ўсмоктвалася ў падсвядомасць маладзёна, упітвалася ў ягоныя косткі і тканкі, пачынала ўплываць на лад мыслення і зацікаўленні Баршчэўскага... Цяпер, замест прасторнага бору, яго раптам вабіць густы ельнік, замест воднай роўнядзі возера, – балотныя купіны... Тое ж адбывалася і з мастацкімі густамі: напрыклад, калі раней яму падабаліся вечаровыя пасядзелкі моладзі з вясёлымі і, часам, задзірлівымі спевамі, кпінамі ды жартамі, дык цяпер найбольшую прыемнасць ён атрымлівае ад слухання паданняў ды легенд, асабліва звязаных з рознымі надпрыроднымі выпадкамі і тагасветнымі істотамі. Надзвычай моцна ягоную ўвагу пачынаюць прыцягваць прымхі і прыкметы, лекавыя здольнасці раслін і магічныя абрады знахарак, а ўначы сняцца вогненныя цмокі, вядзьмаркі ды чарнакніжнікі.

Моцны стрыжань хрысціянскага выхавання (дзякаваць Пану Богу і езуітам!) пастрымаў Янку ад сыходу на пакручастыя шляхі варажбітніцтва і чараў – маладзён нават не дапускаў для сябе такой думкі. Змену сваіх зацікаўленняў ён тлумачыў сабе ўплывамі папулярнай тады літаратуры рамантызму, і дзякуючы гэтаму яшчэ больш пераконваўся ў шкоднасці чытання «сучасных французскіх раманаў»: перасцярогу ад гэтага пазней мы так часта сустракаем на старонках «Шляхціца Завальні». Але, не ў сілах супрацьстаяць апантанню, Баршчэўскі, замест лірычных ці сацыяльна афарбаваных вершаў, пачынае пісаць містычныя балады – псіхааналіз, бадай, назваў бы гэта сублімацыяй недазволеннага.

Чым далей прасоўваецца гэты працэс, тым вастрэйшым робіцца канфлікт паміж свядомасцю і падсвядомасцю. Вершаваная форма і невялікі памер балад больш не даюць выхаду ўнутранаму напружанню, спароджанаму гэтым канфліктам: Баршчэўскі звяртаецца да прозы, прычым падсвядомасць вызначае тэматыку твора, а свядомасць – маральную постаць аўтара. Менавіта так нараджаецца «Шляхціц Завальня» – насу-

перак меркаваннем сучасных даследчыкаў, якія лічаць, што творца перайшоў ад паэзіі да прозы пад уплывам сяброў-літаратараў. Сапраўды, сябры маглі раіць Баршчэўскаму звярнуцца да напісання празаічных твораў, але гэта была толькі нагода, але ніякім чынам не прычына згаданай метамарфозы.

Увесь тэкст «Шляхціца Завальні» спрэс перапоўнены каліўцамі даступнай толькі для выбраных таемнай веды. Прычым знаёмства чытача з айчыннай эзатэрыкай аўтар пачынае ажыццяўляць ужо ва ўступным да аповесці тэксце – «Нарысе Паўночнае Беларусі», адкуль мы даведваемся, у прыватнасці, пра магічныя ўласцівасці *разрыў-травы* ці *пералёт-травы*. Таму нас зусім не дзівіць, што ўжо загалоўкам першага апавядання зборніка аўтар дакладна нам, што сапраўдным героям аповесці (а дакладней, праекцыяй аднае з постацяў аўтара) з'яўляецца чарнакніжнік, вядзьмар.

Разам з тым, вобраз чарнакніжніка ў «Шляхціцы Завальні» праяўляецца дваіста. Бывае, ён невыразны, штучны, так бы мовіць, «кардонны персанаж» (калі апісваецца чарнакніжнік, што мае дачыненні з вышэйшымі сляямі грамадства). Але зусім інакшая справа, калі гаворка ідзе пра вядзьмара «з народа»: тады аблічча героя набывае жыццёвасць, а паводзіны – натуральнасць і псіхалагізм, як мы бачым, напрыклад, у выпадку Парамона. Бадай, няма патрэбы каментавачь, што ў першым выпадку мы бачым вобраз, створаны выключна фантазіяй аўтара непасрэдна дзеля тых ці іншых сюжэтных патрэб; у той час, як другі выпадак – гэта праява асабовасці млынара, што «запячаталася» ў вядзьмарскай моцы і разам з ёй была перададзена камню, а пасля перайшла на пісьменніка.

Мы доўга яшчэ маглі б разважаць на ўзнятую ў сённяшнім выкладзе тэму, балазе «Шляхціц Завальня» дае для гэтага багата матэрыялу; аднак прадстаўлены для выступу час абмежаваны, таму мусім завяршаць наш выклад. На заканчэнне скажам некалькі слоў пра крэс жыцця Яна Баршчэўскага.

Трэба думаць, з гадамі пісьменнік пачаў разумець, што менавіта з ім адбываецца і адкуль бяруцца пэўныя памкненні, веды або вобразы. Відаць, водбліскі чужых думак і жаданняў зрабіліся нагэтулькі яўнымі, што ўжо не маглі заставацца незаўважнымі для ягонай свядомасці. Гэтыя назіранні і раней

давалі яму сюжэты для тых ці іншых эпізодаў (згадайма, напрыклад, аповед пра жамяру ў галаве), але напрыканцы жыцця выліліся ў кнігу, назва якой выразна прамаўляе сама сябе: «Душа ў чужым целе». Пісьменнік усвядоміў, што насамрэч складае частку ягонае асабовасці.

Памёр Ян Баршчэўскі ў мястэчку Цуднаве на Валыні, у доме іншага нашага славутага пісьменніка – Генрыха Ржавускага. Паміраў цяжка, як і ўсялякі, хто мае дачыненні да нячыстай сілы; доўга хварэў і пакутаваў, маліўся і чыніў споведзь – але смерць не прыходзіла. Ды аднаго дня зразумеў пакутнік, што спавядацца трэба не толькі з грахоў свядомых, т. зв. «вольных», але таксама і з нявольных – бо і тыя грахі, што прыходзяць у жыццё па-за нашым жаданнем, таксама плямяць нашу душу. Зразумеў ён, што трэба выспавядацца і з тае вядзьмарскае моцы, якая ўсё жыццё была з ім і жыла ў ім, якая – хоць ён ёй і не паддаўся – зрабілася часткай ягонае істоты, ягонае души.

Цуднаўскі святар наведваў хворага штодзённа, але тым разам Баршчэўскі папрасіў аднесці яго ў парафіяльны касцёл, дзе доўга маліўся, а потым адбыў апошнюю споведзь і прыняў камунію. Толькі пасля гэтага супакоілася яго душа, бо выйшла з яе вядзьмарская моц – пісьменнік нарэшце суцішыўся і таго ж дня памёр.

«Але куды ж падзелася тая вядзьмарская моц? Няўжо разышлася ў паветры?» – напэўна, запытае недаверлівы слухач, навучаны яшчэ ў школе, што «матэрыя і энергія зніадкуль не бяруцца і нікуды не знікаюць». Насамрэч я не ведаю адказу.

Аднак, бадай, варта звярнуць увагу на адно супадзенне. Праз колькі гадоў пасля смерці Баршчэўскага на вынік царскае амністыі з эміграцыі на Радзіму вярнуўся паўстанец 1831 года Напалеон Орда. Таленавіты кампазітар, вучань Шапэна і Ліста, ён жыў музыкай; у Парыжы нават займаў нейкі час пасаду дырэктара славутай Італьянскай оперы. Наведваў, праўда, і заняткі па маляванні, але ніколі не марыў пра лаўры мастака і ў жыцці абмяжоўваўся толькі побытавымі замалёўкамі.

І вось ён вяртаецца на Радзіму; жыве спярша ў Пінску, а пасля на запрашэнне дачкі Генрыха Ржавускага перасяляецца ... – куды б вы думалі? – так, канешне ў Цуднаў! І вось тут у ім нешта змяняецца карэнным чынам: замілаванне да музыкі раптоўна саступае месца жарлівай празе малявання: ён пачынае падарожнічаць па ўсходніх землях былой Рэчы Паспалітай і малюе памяткі мінуўшчыны. Ён стварае цэлыя серыі выяў, на якіх уносяцца ўгару вежы касцёлаў, красуюць шляхецкія сядзібы, рассыпаюць сваё каменне руіны замкаў – і ўсё на яго рысунках ахутана смугой нейкай таямнічасці і чараванняў...

Я гэтую містычнасць заўважыў зусім нечакана для сябе, калі ў нейкім сучасным выданні па мастацтве ўбачыў два змешчаныя побач падобныя рысункі аднаго замка: аўтарства першага з іх належала самому Ордзе, другога ж – іншаму мастаку, ягонаму сучасніку. На абодвух выявах былі паказаныя тыя ж самыя руіны і амаль у тым самым ракурсе. Але магія напайняла толькі адзін рысунак – і вы напэўна ведаеце які!

Дык ці трэба мне дадаваць яшчэ, што пачатак нараджэнню Орды як мастака паклалі ягоныя замалёўкі касцёла ў Цуднаве?

Апошні дзень лета...

Аляксандр Лукашэц

Какое это счастье – жить!
Слагать стихи и слушать песни,
Беспечно по лугам бродить,
Выслушивая птичьи вести.

Какое счастье – познавать
То, что сокрыто от невежды!
С годами гнется наша стать,
Но мысль бежит волной, как прежде.

Какое счастье – говорить,
Грустить, мечтать и улыбаться,
О чем-то Господа просить,
Рассветом алым восхищаться.

Какое счастье Вас любить!
И знать – Вы чувствуете то же.
Нет, не устану я твердить:
Любовь и счастье в мире схожи.

Какое счастье – быть простым!
Любить Отечество до гроба,
Стрелять – так только холостым,
Нисколько не прогневав Бога.

Течет песок, сменяются картины,
В рутине прозябает человек,
Не смея взгляд отринуть от витрины,
Бессмысленно прожёвывает век.

Уже давно поля ему не милы,
И птичья исповедь не щемит грудь.
Он даже молится теперь вполсилы,
В цепь быстрых слов не вкладывая суть.

Козьявка средь бесчувственных громадин,
На трон возвел он сытость и комфорт
И знай плывет себе по зыбкой глади,
В бинокль высматривая крупный порт.

А вдалеке, у отчего порога,
День-ночь рябина красная стоит,
О человеке затаив тревогу,
И молится, и плачет, и горит...

Бессонная ночь

Ночь занавесила окна.
Всюду кромешная тьма.
Через прозрачные стекла
В душу ползет пустота.

Мне почему-то не спится.
Грустно сижу у окна.
Мысли бегут вереницей,
Давит на сердце тоска.

Грусть моя – сизая дымка,
Скоро простимся с тобой.
Жизнь мы встречаем с улыбкой,
А провожаем с тоской.

Наваждение

Весь день сегодня небо плачет.
Откуда столько чистых слёз?
Наверное, никто не знает
Ответ на непростой вопрос.

Быть может, небо ждаль устало,
Когда помирился с тобой,
И оттого так осерчал,
Устроив нам потоп речной.

Люблю я дождь, но не настолько!
Когда из берегов река
Выходит, то смотреть мне горько,
Как заливает берега.

Мне страшно видеть рев стихии:
Могучих сил ужасен гнев.
Вот волны ловко подхватили
И смяли вмиг ржаной посев.

Ах, эти волны! Перед ними
Ничто не сможет устоять,
Возможно даже, их учили
Безжалостно уничтожать.

Довольно! Хватит! Сжался, небо!
Скажу любимой я «прости»,
И мы поладим непременно,
Ты только гнев свой отпусти.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Образ пустоты

Ведь Вам-то много и не нужно...
Машину, виллу, яхту, клуб
И каждый день подарки, розы.
Ох, как же век сегодня глуп!

А я могу лишь дать вам слёзы
Печали, радости, любви.
Но осознаете Вы всё же,
Что миром правят лишь они?

Ведь Вам-то много и не нужно...
Для красоты своей души
Всё то, прекрасное, Вам чуждо.
Сжигайте нрав до наготы.

А я могу лишь дать Вам чувства –
Большие выдумки-мечты.
Внутри пылает парус грустно.
Прощаюсь с дамой пустоты.

Знакомы мне свои ошибки,
И грабли те же бьют сильней.
Истомы сладкая улыбка.
Ступаю я ещё быстрее...

Ну что поделать с этим можно?
Я быстр, и влюбчив, и красив.
А ты натурой осторожна.
И вот пишу тебе я стих...

Апошні дзень лета...

Постой же, муза! Очень сложно
Сказать ей то, что я постиг.
Душе моей совсем тревожно —
Не упустить бы только миг...

От мыслей всех порою тошно.
Я испускаю мрачный крик.
От красоты твоей роскошной
Растает в сердце мой ледник.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Заўтра

Чутна, як вейкі падушку казычуць,
У спружынах ложка пульс адбіваецца,
За вокнамі птушка да тысячы лічыць...
Так адкрываецца новая раніца.

Рухі настройваюцца, нібы струны,
Чаем ці кавай скарэктаваны,
І, бы па нотах, дарогі малюнак –
Знаёмы, цікавы, дзесьці ірваны –

Зноў пачынае прагон да канцэрта,
Імпровізацый дазволіўшы кроплю.
З джаза акорд падказаць можа нехта,
Недзе метал пазбівае маноклі.

Сцэна за сцэнай – то ўдзень, то ад ночы.
Гук то ляціць, то заўпарціцца зверам.
Точыш, шліфуеш сцэнар – ды аднойчы
Шоў пераносіцца, ляскаюць дзверы.

Зноў убіраешся чынам належным,
Зноўку сэт-ліст паўтараеш, бы мантру.
Толькі змяняецца ўсё непазбежна:
Гэта канцэрт, які зноў будзе заўтра.

Апошні дзень лета...

Юрый Максіменка

Письмо Максима Богдановича отцу

Здорово, старый воробей.
А молодому воробью ужасно плохо.
Мне часто снится длинная дорога,
И я иду, иду, иду по ней.

Ну вот и пройден
Двадцать пятый километр.
Минск, Вильно, Нижний Новгород и Ялта.
И я не знаю, что же будет завтра,
Куда меня несёт судьбины ветер.

Хотел бы Гродно снова посетить.
И в Нижнем говорить, как ты, с Максимом Горьким.
Но добреду ль до Нижнего я только?
Как время быстрокрылое летит!

Я подарил себе и всем «Венок».
А подарить хотел хоть два...
Совсем немного?
Мне часто снится длинная дорогая
И я иду куда-то, не жалея ног.

Иду, иду, иду, иду...
Стихи пишу уже в бреду.
Иду, иду, иду, иду
В грядущее, где меня ждут...

Точка А

(Клод Моне. Мост Ватерлоо / Эффект тумана /1903)

Ждем, когда туман рассеется... Стоим по разные стороны
моста, чувствуем друг друга. Видим друг друга настолько,

насколько можно видеть бестелесными глазами сквозь туман недосказанности, недопонимания, недораскрытости.

Но вокруг нас даже в этом тумане кипит будничная жизнь. Мимо проплывали и проплывают те, которые, может, так и останутся никем в нашей жизни. Где-то дымятся трубы и их смрадное дыхание ощутимо повсеместно. Они – как чудища, готовые настигнуть и поглотить нас.

Чем быстрее мы встретимся на мосту, в неизвестной точке А, чем быстрее вынырнем из-под пелены тумана, тем больше у нас шансов сохранить себя.

Порознь, друг без друга, мы – никто. Я – песок, ты – цемент. Мы встретимся, обнимемся, сожмемся так, что никто не в силах будет разорвать наши узы. А порознь мы кто? Песок, цемент... Нахлынет волна и унесет песок. Нахлынет волна, и цемент станет бесполезным камнем. Ничего не построить...

Мост... Туман... Мы... Где же она, эта загадочная точка А? Кричать! Кричать! Звать друг друга. Не стоять на месте. Искать точку А в непроглядном тумане!..

Возвращение к Небу

(Сальвадор Дали. Незавершающаяся ваза. 1971)

Погрязаем в быте, в повседневности, в суете... Несем хрупкий сосуд собственных жизней... И небо низко, а не достать. И никогда не кончится, не завершится, не прервется повседневная размеренность жизни, разбавленная уксусной кислотой суетности и страстей.

Небесные дворцы и воздушные замки без сожаления променяны на земные. В них отдыхает и барствует плоть, а душа, как служанка, ютится в жалкой камерке. О ней, как о Золушке, вспоминают в последний момент, когда растерянному сознанию уже не за что зацепиться.

– Помоги, Золушка. Ты можешь все. У тебя же золотые руки.

– Завтра бал-маскарад в королевском дворце. Мы должны хорошо выглядеть...

Неистребимое желание выглядеть, казаться, а не быть.

Бал-маскарад... Роскошь... Музыка... Мишура... Оживление, густая толпа, а чуть приблизишься – словно нет никого. Люди-маски, люди-миражи... Лживые слова, мнимые добродетели, искусственные улыбки, искусственные цветы...

Мало воздуха... Мало воздуха! Так и хочется крикнуть: «Небо, ворвись в нашу жизнь! Наполняй собою все и вся, что никогда не знало тебя, хотя было близко к тебе!». Что в ответ услышим? «Небо силою берется»... Ворвемся в Небо?..

Сердце на снегу

(Питер Брейгель Старший. Охотники на снегу. 1565)

Сердце, оставленное на снегу Брейгеля Старшего, навсегда сохранит свежесть впечатлений и воспоминаний... Свежезамороженная ягода долго не теряет вкуса и запаха... Сожмешь хрусткий плод, поддержишь в ладони, вдохнешь снежно-нежный-фруктовый аромат и... струйкой поплывет цепочка ассоциаций.

Лето радости... Осень жизни... Зима человечества... Не горькими ли будут зимой плоды, возвращенные нами? Будем бродить по заснеженной земле и каждый находить свое: кто-то отраду уставшему сердцу, узревшему в приходе зимы отдохновение, кто-то отраду – безысходность, бесконечную, как снежность, опрокинутую на землю и уходящую за горизонт, кто-то – просто побредет по глубокому снегу, будет дышать морозным воздухом, кататься на пруду, любоваться с горы белой чашей долины, приютившей деревеньки, городок, заиндевелые деревья и окоченевших птиц. Зимний воздух чист и прозрачен, как увеличительное стекло. Сквозь него хорошо просматривается каждая деталь.

Снег, снег... Даль, даль... Вся эта сказочная ослепительность зажата, кажется, между двумя ладошками – ладонью ровного светлого неподвижного неба и ладонью прикрывшей свою наготу земли.

Все – как на ладони... Снег... Люди на снегу... Сердце на снегу... Ему не зябко. Оно купается в белой свежести. Оно хочет запомнить все это навсегда.

Я буду с вами говорить
Негромко, перейдя на шёпот.
Но не порвётся речи нить,
А обретётся сразу что-то.

И чай мы долго будем пить.
И будет виться запах мятный.
И не порвется речи нить.
И возвратится всё внезапно –

Что было и нельзя забыть...

Романс

Вас не было со мной...
Со мною было эхо,
Прожившее со мной
Мафусаилов век.
С перрона в свой вагон
Вы впрыгнули с разбега,
С собою унося
Ноябрьский мокрый снег.
Вас не было со мной...
Вы на хребет верлибра,
На гибкий стержень фраз
Нанизывали дни,
В которых, как крыло
Уставшего колибри,
Оттрепыхалось сердце,
Но еще саднит.
Вас не было со мной...
Холодной звездной пыли
Насыпала зима
На волосы мои.
Вас не было со мной...
Нет, все-таки Вы были!
Да не было меня –
Так вышло... Се ля ви...

Смак дзяцінства

На захадзе Мінскай вобласці ёсць невялікі гарадок – Валожын. Здаецца, жывуць там такія ж беларускія людзі, як і ўсюды, але... Менавіта там я нарадзілася і вырасла. І хоць я ўжо больш за 25 год як з'ехала адтуль, але не-не ды і ўспомніцца гэты гарадок, яго ціхія зялёныя вулачкі, яго аднапавярховыя хаткі, брэх сабак уначы, мыканне кароў зранку і абавязковае кукарэканне пеўнікаў.

Хоць Валожын меў статус раённага горада, але шматпавярховых будынкаў там было мала, большасць жыхароў мелі ўласныя сядзібы. І кожны гаспадар, як правіла, веў сваю гаспадарку: куры, свінні, у іншых – карова і конь. Сабак і катоў мелі ў кожным двары, ды не па адным, а па трое-чацвёра. Пры гэтым гаспадары, у тым ліку і мой бацька, лічылі патрэбным лаяцца на сабаку ці ката: адзін брэша абы на каго, другі па стала шастае. Аднак я ні разу не бачыла, каб жывёл білі і здэкаваліся з іх. Бацька заўсёды сам карміў нашых сабак, а калі лічыў, што ніхто не бачыць, лашчыў і размаўляў з імі. Кошка спала на яго ложку і ніколі ён яе не праганяў. Чамусьці ён, як і іншыя мужыкі, саромеўся паказаць, што любіць таго самага Бобіка ці Мурку...

Амаль у кожнай сям'і ёсць пэўныя традыцыі – святочныя і штодзённыя. Былі такія і ў нас. Са святамі ўсё зразумела: абавязкова госці, пачастунак, песні пад гармонік. На штодзень умацаваліся звычаі, так бы мовіць, кулінарныя.

Раніцою матуля заўсёды смажыла бліны, пульхныя, жоўценькія, нібы сонейка, і вельмі смачныя. Возьмеш такі блін і нават сліной захлынешся – такі ён апетытны! А на блін – кавалачак сметанковага масла. Ух і смачна!.. У іншыя дні елі бліны са смятанай: падсалодзіш яе крыху і толькі паспявай глытаць! Альбо ідзеш на кухню з намерам з'есці блін са смятанай, а на стала дыміцца патэльня з яечняй, ды не з прастой «глазухай», а з мясам, шкваркамі і каўбасой. У алей дабаўлена лыжка смята-

ны, і атрымаўся своеасаблівы смачны соус, у які патрэбна абмакнуць блін.

У абед прынята есці суп, але мы з сястрой чамусьці супы не любілі, і бацькам прыходзілася выдумляць, каб угаварыць нас паесці як належыць. Так, тата навучыўся варыць зацірку, а матуля прыдумала малочны суп з бульбай і фасолляй.

Увечары абавязкова варылі бульбу, да якой летам тата гатаваў халаднік: белы, са шчаўем, альбо чырвоны, з буракамі, але заўсёды са свежым хрусткім агурком і духмяным *кропам*. Зімой замест халадніка была квашаніна з мясам і *часныкам*.

А перад сном, нагойсаўшыся па вуліцы, мы з сястрой з вялікім апетытам уміналі «лусту» – кавалак белага хлеба, шчодро намазанага расцёртымі з цукрам суніцамі, і запівалі гэту смакату халодным вясковым малаком.

Зімой, калі ўсталёўвалася марознае надвор'е, на падворках пачыналі забіваць свіней. І тут ужо гатаваліся іншыя стравы: вантрабянка (каўбаса з вантробаў – печань, лёгкія, сэрца, ныркі), трыбух (фаршаваны свіны страўнік з мясам), паляндвіца, кумпяк. Халадзільнікаў тады асабліва не было, мяса і каўбасы сушылі, вялілі, вэндзілі. Захоўвалася ўсё гэта ў склепе або ў невялікім памяшканні – складзіку.

У многіх сем'ях гатуюць бабку – цёртую на тарку бульбу з мясам. Наша матуля рабіла наліванку: цеста з бульбы, цыбулі і мяса залівала ў свіную кішку і смажыла ў печы. Смаката такая – ніякая сучасная духоўка такога не дасць!

Больш за ўсё нам з сястрой падабаліся дні, калі матуля ішла на працу, а бацька, вельмі стаміўшыся пасля сваёй змены на заводзе, ленаваўся штосьці гатаваць і аб'яўляў абед «хто што знойдзе». А гэта азначала, што не абавязковы суп ці каша, а можна было збегаць ў складзік, адрэзаць добры шмат паляндвіцы ці кумпяка – гэта было нашмат смачней, чым каша.

Хаця была адна каша, ад якой мы ніколі не адмаўляліся. Называлі мы яе «галубцовай кашай». Рабілі гэту кашу з маленькіх альбо парваных лістоў капусты, якія не падыходзілі для звычайных галубцоў. Тушылі з мясам і рысам, запраўлялі смятанай. За вушы было не адарваць – да чаго смачна!

...Не ведаю, чаму так здараецца, але ўся гэта ежа цяпер не мае таго смаку, як калісьці ў Валожыне. Я шмат гатую для сва-

ёй сям'і твая стравы, што гатавала мама. Родныя хваляць – смачна. А мне здаецца, што ўсё не так, не атрымліваецца так, як трэба. Магчыма, гэта і ёсць смак дзяцінства, смак, які назаўсёды застаўся там, у матуліных стравах...

Пра Радзіму

Родная старонка,
Я табе спяваю.
Быццам у скарбонку
Словы я збіраю.

Над маёй радзімай
Ярка сонца свеціць!
Лепш няма краіны
Анідзе ў свеце!

Весна

Вот вовсю спешит весна
К нам на крыльях журавля.
Пробуждается от сна
Вся замёрзшая земля.

Снег заплакал, зажурчал,
И звенит везде капель.
В небе синем заворчал
Громом ласковым апрель.

На пригорке первоцвет
Жёлтым солнышком зацвёл,
Шлёт весне он свой привет,
Дожидаюсь первых пчёл.

Скоро жаворонок нам
Песню звонкую споёт.
Просыпается весна!..
Мысли просятся в полёт...

Муз и муза

Писать стихи – обуза
И непомерный груз,
Когда уснула муза
И не приходит муз.

Вы спросите с конфузом:
– А это что за туз?
Мы знаем слово "муза",
Но что такое "муз"?

Раскроем наши лузы –
Всё просто, как арбуз:
С мужчиной дружит муза,
А с женщиною – муз.

Чтоб не было конфуза,
Я снова повторюсь:
К поэтам ходит муза,
А к поэтессам – муз.

Душевный разговор

Давай о чём-нибудь поговорим:
О том, что было, будет, есть и снится.
Поговорим о том, как пилигрим
Идёт в поход искать свою жар-птицу.

И о любви давай поговорим,
О том, какой она бывает разной.
А может, просто тихо помолчим
О том, как наша жизнь прекрасна.

О том ещё давай поговорим,
Как нас судьба с тобой связала,
Как мы её всегда благодарим
За встречу в суете вокзала.

Апошні дзень лета...

Поговорим о звёздах и луне,
О том, что в этом мире происходит,
И как дельфин играет на волне,
И как все беды мимо нас проходят.

Быть может, этот разговор
Поможет в чём-нибудь кому-то,
Кому-то, кто не знает до сих пор,
Что жизнь порой – прыжок без парашюта...

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Сяргей Марцінкевіч

В моей квартире дождь стучит,
И листья вечно опадают.
Несчастный звон седой ольхи
Мне трепет счастья заменяет.

Моя квартира – это грусть,
Осенняя, с унылым взглядом.
Её я больше не боюсь,
Пускай флиртует с листопадом.

Здесь часто вижу морось дней,
Давно ушедших и забытых,
И как тосклива колыбель
Моментов радости убитых.

Лежит и слякоть на полу,
Я босиком хожу в квартире.
Всё, что осталось, берегу:
Ольху и то, что в миг простыло.

И в этот день, в пургу седую,
Обмякнув, судьбы полетят.
На небе звёзды не тоскуют –
На небе звёзды светят в ряд.

И в этот день рука-чертовка
Взяла бесцветный карандаш,
И снова стих без заголовка
Пополнит юности багаж.

Судьба – неведомая сила:
Кого-то губит, а кого щадит.
Ну так неужто сердцу мило
Идти по мнимому пути?

Искать, парить, любить и верить –
Вот расписание судьбы.
Не верят в судьбы только дети,
А в детство свято верим мы.

И сколько б жизнь нас не губила,
Не возвышала до небес,
Судьба бессильна у могилы.
Там нет уже свободных мест.

Зачем тогда нам верить мойрам,
Беспечным девам берегов?
Ведь жизнь – бушующее море,
Ему не надобно оков.

И кто вообще решил, что судьбы –
Творцы, а люди в роли средств?
Кто честь отдал свою искусству,
Тот на себе поставил крест.

Где мне увидеть осень?
В городе, полном людей?
Там, где встают все в восемь
И возвращаются в семь?

Там, где туман безликий
Мне заслоняет листы,
Там, где разносят блики
Бедные словом стихи.

Там, где гуляли молча,
В шаге встречая тоску,
Там, где седые ночи
Еле волочат строку.

Там, где предвестник блага –
Наша душевная смерть.
Город прогнил – он ржавый,
Люди боятся стареть.

Где ж мне увидеть осень?
Я соберу чемодан,
Встану пораньше, в восемь,
Счастье искать по следам...

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Путь

Нас с тобой невозможно сбить с пути,
Ведь мы не знаем, куда нам идти...
Ведь мы не знаем, куда тропа
Приведет нас через года.
В дороге мы будем думать о том,
Какие мы сказки расскажем потом,
Чей лед мы растопим песней своей
И сколько зажжем огней.
По дороге мы встретим тучу преград,
Не каждый прохожий будет нам рад,
Не в каждой ночлежке дадут нам приют –
Они наших надежд не поймут.
Но ведь нас невозможно сбить с пути,
Мы с тобою не знаем, куда идти...
Но дорога ведь нас за эти года
Вместе сведет навсегда.

Тебе

Если я вдруг
Стану Солнцем,
Я приду к тебе
Во тьме.
Если вдруг
Песком рассыплюсь –
Разрешу гулять
По мне.
Если стану
Небом темным,
Мир укутаю во тьме –
Для тебя зажгу
Все звезды,
Стану вспышкой
В темноте.

Если вдруг
Умру внезапно,
Если вдруг
Умру во сне –
Обещаю
Тебе снится,
Обещаю
Жить в тебе.
Может,
Если мы сумеем
Вместе быть
Через года –
Обещаю:
Я согрею,
Словно Солнце,
Всю тебя.

Жду

Я приду из магазина, выключу свет.
Из окна вдруг повеяло холодом.
Погасите, пожалуйста, этот рассвет.
Я все жду, что ты выйдешь из комнаты.
Заберите, пожалуйста, память мою,
Отнесите к костру в воскресенье.
Я все жду, что ты встретишь меня поутру.
Я все жду, что придет утешение.
Нужно знать, что однажды появишься ты.
Мне бы голос твой снова услышать.
Посади мне у дома живые цветы,
Пронесись ураганом над крышей.
Забери все огни, везде выключи свет,
Убегай по дворам и по крышам.
Проложи себе путь по обрывкам газет,
Все равно нас никто не услышит.

Домик в деревне

Домик в деревне.
Природная глушь.
Уют, безмятежность.
Защита от стуж.

Закаты, рассветы,
Небес синева;
Сквозь крону деревьев –
Лучик тепла.

Здесь нет скоротечности
Суетных дней.
Здесь замерло время,
А я стал вольней.

Я сбросил оковы,
Увидел острей,
Что в городе быть мне
Собою сложней.

Я в хаосе города
Вырос и рос.
Менялся, стремился
Не видеть угроз.

От звуков моторов
Не слышал себя,
Всё время запреты,
Лишенья терпя.

Как хочется стать
Немножко живей,
Как хочется видеть
Мне сущность вещей.

С природой возможно
Стать лучше, добрей
И цели, задачи
Увидеть ясней.

Порой я желаю
Сбежать от всего,
К природе вернуться,
Познать естество.

На несколько дней
Без житейских забот
В глуши очутиться,
Не зная тревог.

Без всех социальных
Возможных ролей,
Убрав пелену,
Стать немножко трезвей.

И истинный облик
Себя самого
В простом ручейке
Увидеть легко.

Почувствовать свежий
Лесной аромат,
Вдохнуть полной грудью,
Свободу узнать.

Коснуться рукою
Мелкой росы,
Сквозь белый туман
Неспешно пройти.

А после зажечь в доме
Тёплый очаг,
Собрав белоснежный
Лесной березняк.

Наполнив пространство
Дымом густым,
Всю ночь наслаждаться
Уютом простым.

Глухой сельский домик.
Просторы. Луга.
Щекочущий ветер.
Лесная река.

Влекущая вдаль
За собой тишина...
В единстве с природой –
Простая мечта...

Вечерний дождь

Вечерний дождь, мой друг бесстрастный,
Возьми с собой мою печаль,
Чтоб мои чувства и тревоги
Уплыли за тобою вдаль.

Твой рокот капель, словно песня.
Душа поёт ей в унисон
И превращаются все мысли
В спокойный, безопасный сон.

Как без тебя забыть лихое,
Найти себя в самом себе?
Ведь каждый день я проживаю,
Крутюсь как белка в колесе.

А хочется порой забыться,
Остановиться хоть на миг
И просто слушать рокот капель,
На лужах видеть лунный блик.

И выйти под раскаты грома,
Вдохнуть всей грудью аромат
Сырой земли, травы и листьев,
Не зная никаких преград.

Ловить руками с неба воду
Из тонких бесконечных струй
И ощутить касанье ветра,
Как будто тёплый поцелуй.

Вечерний дождь свободный, нежный,
С тобой покой и благодать...
Даруешь ты мне безмятежность
И обращаешь время вспять.

Спасибо, мама

Как тяжело во взрослой жизни
Быть в диком мире одному,
И постоянно заблуждаться,
И видеть лишь туман и мглу.

Нести ответственности бремя,
Решая вызовы судьбы,
Но я устал от этой странной
И изнурительной борьбы.

И я хочу вернуться, мама,
Во время детства моего,
Когда меня оберегало
Твоё душевное тепло.

Оно и ныне душу греет,
Я чувствую его всегда.
Но я с тобой всё реже вижу,
Ведь у меня своя судьба.

А я хочу с тобой быть рядом,
Не ведая угроз извне.
Хочу калачиком свернуться,
Как в безопасном сладком сне.

С тобой мне, мама, так спокойно,
Хоть ты ранимая порой...
Мне одобренья взгляд твой важен
И очень дорог голос твой.

Я чувствую твою поддержку,
Твою заботу и любовь.
Себя ты даришь без остатка
И не жалеешь добрых слов.

Всегда любовью согреваешь,
Взамен не просишь ничего.
Волнуешься, переживаешь,
Желая только одного:

Чтобы счастливым был всегда я,
Создал свой собственный очаг,
Всегда шёл верною дорогой,
Не зная бед и передряг.

Порой бывал я очень гордым,
Порой расстраивал тебя,
Но ты не ставила преград мне,
Свободу выбора даря.

Ты необычна, ты красива,
Ты очень жизненно мудра.
Ты поселила во мне веру
В себя и в правильность добра.

И пусть Господь дарует радость,
Здоровья, долгих ярких лет,
И чтобы вера, умножаясь,
В груди твоей плыла вослед.

Люблю тебя я всей душою,
И этого нельзя отнять.
Хочу сказать «спасибо, мама»
И с благодарностью обнять...

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Апошні дзень лета...
Кацярына Нарваткіна

Ты мой воздух,
И от этого лёгкие рвёт в груди.
Иногда мне так хочется крикнуть:
«... опомнись, ты не один...
дай мне руку,
я буду её держать!»
Только ты высоко,
И с этих вершин тебя уже не достать.
Ты боишься спуститься,
Ты знаешь, что тут, внизу,
Я тебя опьяню, околдую и увезу
Далеко... что б вокруг
Только тишь да гладь...
Чтобы я, наконец,
Смогла сердце тебе отдать.
Ты боишься,
Что жить захочешь, почувствуешь бег реки.
И поэтому ты никогда
Мне не подашь руки...

С каждым днём эти крылья крепнут,
Ветер теплеет моим пером...
Ты не думай,
Что я забуду,
Растаю туманным сном...
Я дорогу найду,
Даже в самой кромешной тьме.
Если ты боишься спускаться,
То я поднимусь... К тебе...

Захар Нікіценка

Я счастлив

Причин для беспокойства нет, я счастлив!
Любимый человек мои ладони греет.
Как хорошо быть человеком ясным,
Который любит и в любовь ту верит.

Нет! Ни к чему все эти ссоры,
Когда есть этот кто-то,
Кто просто разрушает споры,
Кто крепко обнимает тебя просто...

Люблю. Одно лишь слово –
И в душе, как трели птиц,
Звучат аккорды инструментов словно –
Улыбки искренних и добродушных лиц.

Причин для беспокойства нет, я счастлив!
Хоть и уходит первая любовь...
Мои ладони греют. И мне хватит,
Чтоб полюбить кого-то вновь.

Очнись

Обжигает тоска, что въелась прочно,
От мыслей порочных мозг обесточен.
Быть проще. Не стать лишним,
В чьих глазах пустота, а не вспышка.

Какие страхи мешают менять события?
И кем мы были в прошлой жизни?
От меня ждут подвигов, а я в коме.
Пустота кормит кровью и болью.

Очнись! Мы живём, чтобы жить.
Перед большими победами – мелкие шаги.
Очнись! Зима была долгой,
Но я чувствую: у нас общего много.

Если не мы, то кто? Даже не знаю.
Судьба кругами нас водила, наблюдая.
Держись! Ещё есть силы бороться,
Будто герои песен Высоцкого.

Солнце за тучами, счастье за горем.
И не разделит социум нас, не расколется.
Время подумать.
Встреча была неизбежной.
Как это – находиться между?

Играть в радость, чувствуя холод.
Розовый мир рушится с грохотом.
Душа и сердце готовы, тело в плену,
Твою боль возьму и исчезну к утру.

Не роняя в бездну лиц, не опуская рук,
Я начал верить в сны, что весть несут.
Бродягам снится солнце, босые стопы,
Вольный ветер, неизведанные тропы.

Я уйду, вовремя меняя тревоги,
На разных дорогах дети праведной боли.
И я нашёл, выбившись из сил последних.
Вот запал! Очнись и не слепни!

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

В серых и бледных буднях,
В чужих и холодных квартирах
Я, не дождавшись полудня,
Пил и смотрел на картины.

Кошки устроили свадьбу,
Я дожидался ответа.
Мне неприкрытую правду
Ветер рассказывал где-то.

Я убежал от проблемы,
Она приходила ночью.
Ненависть к этим стенам –
Для размышлений почва.

Депрессия стала подругой.
Что ж, заходи, дорогая.
Вечность казалась скукой.
Ей говорю "до свидания".

В старых кривых коридорах
Где-то между плечами
Я вдруг почувствовал порох...
Мне теперь спится ночами.

Позабудь меня.
Я никто.
Я остался в июле теплом.
Сшить персидское полотно
И в плетении плотном

Расшить нас на воротах судьбы.
И про то, как безвозвратно
На ошметках дубовой коры
Написать: «не вернешься обратно».

Все ходил по различным мирам
И в одних находил я спасенье.
Как последний упертый баран,
Я вымаливал там прощение.

Все просил у Иштар любви.
У Иисуса – стать чуть добрее,
Но ворота моей судьбы
Становились еще прочнее.

Дракон

Если вдруг передумаешь, то сообщай.
Прощай.
На всегда ли?
В один из прекрасных весенних вторников лета
В плетениях света
Ко мне прилетит дракон.
Ты ли это?
Поздно встречать рассветы.
Дарить букеты.
Звезды ловить с неба.
Я не об этом...
Ты была моим восьмым чудом света.

Апошні дзень лета...

Дзмітрый Пятровіч

Вясна спявае, плача, карагодзіць –
Натхняемся ад гэтае вясны,
Глядзім у новы дзень, бы ў люстраводдзе,
Ў якім усё: трывогі, мары, сны...

Атожылкі надзей шукаюць сонца.
Святлістасць дум – нібыта абярэг.
Журбот кілішак свой дап'ю да донца,
Бо ведаю: любіць жыццё – не грэх!

Я мару аб шчаслівае юдолі,
Ў якой няма ні здрады, ні маны.
Пакуль вясна – так хочацца сваволіць!..
А восенню – так хочацца вясны!...

Ранкам стылым адчыню я фортку,
Пакланюся маладому дню
І, пачуўшы птушкаспева фортэ*,
Ні сабе, ні людзям не зманю.

Пагляджу, як ціха гаснуць зоры
(Скончылася іх начное вечэ),
Як зары барвовасць, нібы мора,
Ахінае мройна твае плечы.

Ты у сне спакусліва-дрыготкім
Усмінешся, юная мая...
...Дзень наш нараджаецца салодкі,
У якім ёсць толькі ты і я...

* Фортэ (*итал.*) – гучна.

У прыгажосці – мноства таямніц,
Якія не спяшаюцца раскрыцца.
Яны – ў вадзе задумлівых крыніц.
І з кожнай нам так хочацца напіцца!..

Эдэм зямны – і золата палёў,
І ліст апошні на ссівелай пожні,
І крык тужліва-сумны жураўлёў,
І подых зімні, лёгкі, асцярожны.

Так вабіць маляўнічасць тых мясцін,
Што нас натхняюць на жыццё зямное!..
А ў сэрцы – слёзы матчыных хацін.
Бо роднае для нас – заўжды святое...

Ппульсуе час...
Напружанае заўтра
Чамусьці разбурае мой спакой.
І колаў шэпат з восеньскім асфальтам
Ірве цішынь.
І быццам талакой
Струменяць галасы начных прахожых,
Нібыта па каменьчыках вада.
Сціхаюць і яны...
Ды асцярожна
Зайграў тралейбус джаз на правадах.
Мо сапраўды той голас быў Сінатры?
Ці проста восень нагадала мне,
Што хутка поўнач,
спіць мой Мінск
і Заўтра
Сутрэне ён у светла-юным сне?..

Я слязамі нябёсаў пральюся
На застылую глебу чакання,
Пралячу першай птушкай прадвесня
Над Заслаўем – радзімай маёй –
І нібыта ў дзяцінства вярнуся,
У жыцця майго светлае ранне.
Загучыць жаўруковая песня
Над прыціхлым стазвонам палёў...

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Аляксей Пячорын

Февраль

Пусть метель запорошит последний след на дороге!
К черту карты и компасы, я сбился с пути.
Я всю жизнь мечтал прийти к чему-то доброму и хорошему,
А на деле даже себя я не смог найти.
И надеюсь, мой голос не обманет вас своей льстивостью.
Разлагающийся лотос, он тоже очень красив.
Я бездушный, бродячий пёс, заблудившийся,
И хотел бы уже хоть куда-то дойти.

Мой попутчик, босой Иисус, говорил, что не нужно сдаваться.
Он учил меня становиться в стойку, держать удар,
Произносить красивые речи, не слушать лукавцев.
Но, к большому несчастью, он донёс свой крест до конца,
И теперь я один иду по промёрзшей, мёртвой дороге.
Ни единой души я не видел здесь,
Ни единого голоса здесь не слышно,
Только эхо на километры окрест.

И чем дальше иду, тем больше в личинах теряюсь.
Неумелый поэт, пёс бродячий, злой волк или просто дурак –
Этот долгий путь не имеет конечной цели,
Потому что цель *здесь* и не нужно искать.
В день моей неприрывной скорби я взываю к тебе, человеке,
Потому что лишь смертный ум способен вытворить что-то вечное.
Обращаюсь к тебе, как к вере, фанатик.

Душевно, с замиранием сердца,
готовый отдать последний грош.
Если кто-то затронул твою бrenную душу,
реагируй, показывай, что живёшь.

Дай на миг волю чувству страсти,
злости, радости, тоски и печали,
Выверни на меня всё своё нутро,
А иначе мне по пустой промёрзшей дороге
век идти, не найдя ничего.

Лист

Среди быта мещанского, тёмной ночи и отблеска яркой луны
Я трясусь, будто лист, что с осины вот-вот упадёт,
Оторвётся от матери и погрузится в тёмные сны,
За друзьями-листочками пустится в новый крестовый поход.
Вихрем будет кружить хоровод всех опавших крон
И под снегом умрёт, обретя свой покой.
Лист закончен, он совершил оборот.
Снег растает, и новая смена взрастёт.
Человек – он не лист (я не лист), он не хочет быть частью "ИЗ".
Он хочет быть "НАД", при чем везде и всегда.
Человек не умрёт, пока он верит в то, что он жив.
Пусть старуха отложит косу, погодя хоть немного,
А он выдумает себя, мирки, карманы или кроличьи норы.
Он сбежит в них от горя, от страха и от нее.
Человек забывается, жизнь проводя в заботах.
Человек забывается, погружаясь в жизнь с головой.
Ход времён неустанно чеканит армейский свой шаг,
И на смену листьям-человекам приходят другие.
Эти божьи созданыя, жадно света ища и воздух глотая,
Продолжают работу по созданию земного рая,
Наблюдая концы и начала прекрасных эпох,
Создавая, круша и вновь создавая.
Человек проникает, пронзает миропорядок вещей своим острым умом.
По мельчайшим шагам он разгадывает тайну сансары.
Потому нам с тобой так мало и много в этой жизни дано.
Мы (как Гелла и Фрикс) скачем на златорунном овне,
А под нами стелится наших времён серебро.
Наслаждайся им, ибо времени ничтожных несколько капель дано.
Вскоре наши листочки тоже грузом тяжелым сорвутся с осины,
Тоже пустятся в вечный пляс
И суровой ранней зимой погрузятся в снега пучины.
До свидания, прощай, земля!
Отдаю тебе свой последний поклон-реверанс.

Калыханка

Ветрык люты, не пужай!
Лепш калыску калыхай...
Трэба хлопчыку паспаць,
Кабы зранку свет пазнаць.
Ты бываеш ва ўсіх вёсках,
Бачыш свет прыгожы Боскі,
Палюляй маю калыску
І ляці ў край няблізкі...

Скажы, нашто нам той Парыж?..
Там не гуляюць з ветрам зімы,
Калі на полі бацькаў крыж
Стаіць, як подых, твой радзімы.

Скажы, ці ёсць радней куточка
Яшчэ адзін прыгожы край?
Дзе раніца і нават ночка
Гараць далей, чым небакрай.

Скажы, ці паляціць наш бусел
З чырвонай дзюбаю да ўсходу?
Калі ён кіне дом, то ў смуце
Не пражыве і нават года.

Там нашы сосны і дубкі
Шумяць над скошаным жнівом?
І летам птушкі-жаўрукі
Там пралятаюць вечарком?

Скажы, ці ведаеш, валошкі...
На самай справе, там растуць?..
Не ў Парыжы... Чалавекам трошкі
Ты на Радзіме, дружа, будзь!

Шэры кот

Ля калыскі шэры кот
Ласкава муркоча.
Казку Сенечку майму
Праспяваць ён хоча.
Сынку мой, ты больш не плач!
Коцік будзе побач,
Ён сагрэе, пакалыша
Цёмнай, шэрай ноччу.
Маме будзе помач.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Эдуард Свірыдаў

Я встал напротив трёх зеркал.
И обвиняю трёх упорно,
Что каждый жизнь мне поломал.
По сути прав, бесспорно.

Шалит порой мысль дурная,
Вернуть что было, что прошло.
А рядом боль, она святая,
И ей, увы, не все равно!

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Сказка про Маленькую Белую Кошку

Каждый вечер в сером городе Маленькая Белая Кошка маленькими белыми пушистыми лапками развешивала объявления: "Кошка-художница напишет для вас самую Замурчательную картину! Ищите меня на маленьком чердаке в самом дальнем доме на окраине серого города!". Так было каждый день, даже когда пушистые снежинки медленно ложились на землю, а солнце медленно уплывало за горизонт... Кошка шла от дома к дому и на каждое старое, вчерашнее, объявление вешала новое в надежде все-таки написать кому-нибудь замурчательную картину. А затем возвращалась на маленький чердачок, который, конечно же, был по-кошачьи обустроенный, и засыпала в теплом пледе.

Во снах кошка мечтала о любви. О большой и замурчательной любви, но вот как-то у кошки все не складывалось, поэтому она рисовала картины и ждала чего-то... «Чего?» – спросите вы... Об этом знала только она сама.

Однажды, в одно зимнее утро, кошка шла по городу с пачкой аккуратно написанных ею объявлений. На углу старого дома у одного из объявлений был сорван листочек с ее данными. Это был самый счастливый день в жизни Белой Кошки. Никто не слышал более нежного и радостного мурчания, чем в этот день. Ведь наконец-то кому-то понадобилась картина! Хотя кому – неизвестно, но кошке было все равно. Поэтому, быстро развесив новые объявления, она направилась срочно на чердак под теплый плед и стала думать над тем, какую же картину она напишет неизвестному заказчику.

На следующий день в дверку маленького чердака постучались. Кошка приготовилась рассказать свои идеи и села посреди комнаты. На чердак зашел более чем странный человек: этого кошка совсем не ожидала. На незнакомце был старый потертый пиджак, старая шляпа, а в руках какая-то папка. Уж никак это все не сочеталось с ее ожиданиями! Но кошка молчала. Молчал и незнакомец. Он переминался с ноги на ногу.

Кошка рассматривала его удивлённым взглядом. На потертых башмаках таяли снежинки.

– Здравствуйте, я к Вам по поводу картины, – после минутного молчания заговорил незнакомец.

– Какая же картина Вам нужна? – замуркала кошка.

– Понимаете... Я пишу рассказы, увидел Ваше объявление и решил, что вы нарисуете мне пару эскизов.

– Какого рода рассказы? – заинтересовалась кошка.

– Разные... – смущенно ответил незнакомец.

Затем он начал быстро рассказывать кошке про звезды и про вселенные, стремительно расхаживая по комнате. Он доставал из папки и зачитывал ей разные истории. Кошка слушала и лишь иногда согласно подмуркивала ...

– Так вот, я увидел объявление и решил, что Вы все-таки сможете нарисовать то, что я вижу, о чем пишу и что чувствую.

– Это будет нелегко, – ответила кошка, – но я постараюсь. Оставьте мне Ваши рассказы и три монетки на миску молока, это будет аванс.

– Конечно! – незнакомец достал одну серебряную монету, и нерешительно положил ее на стол вместе с папкой. Немного потоптался, затем повернулся и вышел.

Кошка, недолго думая, взяла монетку и отправилась в ближайшую лавку купить себе рыбки. Или молока... для вдохновения.

Всю следующую неделю кошка читала рассказы незнакомца и делала наброски. Что-то необычное было в нем...

Он пришел к ней в выходные. Оставил серебряную монету и снова ушел, лишь взглянув на ее наброски. Кошку очень радовал ее первый заказчик! Ведь он уже втрое больше, чем она рассчитывала, заплатил за ее работу! Она хотела взять всего лишь девять монеток, а тот ей заплатил целые две серебряные! Поэтому она делала новые и новые эскизы к его рассказам, а он каждые выходные приходил к ней и оставлял серебряную монетку.

Спустя два месяца, когда снег закружил пуще прежнего, кошка, забравшись под плед, читала новый рассказ незнакомца. В нем говорилось про девушку с белоснежными волосами и

писателе. В этот день кошка сразу же начала писать картину. Белая Кошка с писателем возле окна, полностью залепленного снежинками.

В следующие выходные пришел незнакомец, и кошка сразу же сняла ткань с холста, которой он был накрыт. Незнакомец молчал и смотрел на замурчательную картину.

На глазах незнакомца появились слезы:

– Я каждый день видел тебя, кошка. И каждый новый день я писал тебе новый рассказ.

В сером городе, наполненном снежинками, тихой радостью, по тонким улочкам, усыпанным снегом, даже когда солнце заходит за горизонт, идут двое. Один – высокий в аккуратном сером пиджаке, а рядом – Маленькая Белая Кошка. Они развешивают объявления поверх старых, вчерашних: «Писатель и Кошка-художница напишут для вас самую замурчательную картину и прекрасный рассказ только за миску молока...»

Святлана Трафімук

Я люблю замирающий город,
Когда медленно гаснут огни,
Когда люди придумают повод,
Чтобы вновь потушить фонари.
И тогда я мечтаю о тихой,
Затерявшейся в недрах страны,
И такой желанной и близкой,
О прошедшей Шипягской любви.
Я хочу побродить по деревне,
Молча слушать, как птицы поют,
Как ночью вздыхают деревья
О годах, что так быстро бегут.
И защежит мне сердце печалью,
Когда вспомню родные поля.
Мне бы вновь засмотреться той далью,
Где чернеют в округе леса.
Вспомню, как убегает дорога
Среди старых потухших домов.
И сейчас отдала бы я много,
Чтобы там оказаться вновь.

Мама

Цішыня і лёгкі змрок.
Яна ля калыскі схіліўшыся:
– Спі мой каточак, сыноч.
Чаго ты ў слязах расхадзіўся?

Іду ў першы клас – хвалюецца моцна,
Каб добра вучыўся, разумным каб стаў.
Наказ мне дае трапяткі і не грозны.
А я, хлопец-гарэза: – Ну, мама, адстань.

Баль выпускны – жыццё бы маліна.
А ў сэрцы яе вялікі адчай:
– Паедзеш ты з дому, сыночак мой мілы,
Ды толькі часцей да нас прыезджай!

І закруціла жыццё ў калаўроце:
Праца, вучоба – такая пара.
Дадому рэдка я еду, нібыта у госці.
А яна ўсё чакае мяне ля акна.

– А, можа, прыедзе сягоння?
Так хочацца ўжо на яго паглядзець,
Пагладзіць яго пасівелья скроні
І побач з сыночкам крыху пасядзець.

Ў праблемах і скрусе разумею прычыну,
Чаму мама чакае мяне ля акна:
... гарыць у сэрцы яе лучына;
Свет вялікі, а яна ў ім – адна.

Ўсе справы адкіну і знайду часіну.
Малітва матулі мацнейшая за святую ваду.
Прыеду, скажу: «Я болей цябе не пакіну,
Да скону чаканне і сум ад цябе адвяду».

Паэт

Бяру з сабою кніжку запісную,
І, як мураш-гаротнік,
На пошук музы пашыбую.
Такі вась я да творчасці ахвотнік!

Што новага спазнаць у свеце?
Убачыць, як цвіце багульнік,
Адчуць душой, як радуюцца дзеці.
А людзі кажуць: «Вечна чалавек – пакутнік».

Сустрэну ў квецені бярозку маладую.
Уб'юся ў лясны маліннік.
Праз восень пранясуся залатую.
І я ўжо творчасці прыхільнік!

Дастану ручку з унутранай кішэні
І занатую колькі сказаў трапяткіх.
Яны плывуць, нібы яскравыя імгненні,
І выліваюцца ў паэзіі радкі.

Сузіральнік

(Урывак з аповесці)

На тратуары цені ад дамоў, таму ідзеш, як па веліканскай шахматнай дошцы, з цёмнага квадрата ў светлы, ды яшчэ стараешся не наступіць на хвост голубу, які ўпарта бяжыць паперадзе, абмінаючы расчаўленыя іржава-аранжавыя рабінавыя ягады. Самі дрэўцы, некалі падрэзаныя і цяпер карлікавыя, з куксамі замест вершалін, растуць на газоне за метр ад праезджай часткі, і пад імі то нагінаецца ракам, то прысядае ў траве на кукішкі мужчына з цэлафанавым пакетам і засяроджана чыркае нешта сцізорыкам. Чародка школьнікаў перабегла вуліцу; у аднаго загіпсаваная па самыя пальцы правая рука – вісіць, падвязаная да шыі (як ён будзе пісаць? а мо ляўша?). Тарахцяць па тратуары газонакасілкі, штук шэсць цугам; у прычэпах флегматычныя касцы ў салатавых зеленбудаўскіх камізэльках, і малы гадоў чатырох застыў і не зводзіць з працэсіі круглых ад захаплення вачэй. «Мама, што гэта?!» – «Драндулеткі, – адказвае маці: – Хадзем», – але сын не можа адарвацца ад машынак і па складах паўтарае, укладваючы ў новае слова іншы, чым маці, сэнс: «Дран-ду-лет-кі», – у яго гучыць рамантычна, амаль як музыка. На рагу вуліцы, пад ліпамі, каля безыменнай крамкі чакаюць паратунку – васьмі раніцы – гаротнікі (не ўсе, значыць, паселі ў машыны і паехалі ў офісы), рыхтык, як чакалі яго 10, 20, 30, і больш гадоў назад, хіба што тыя, даўнія, былі весялейшыя, казалі анекдоты, штораз прыкурвалі, бо танняя цыгарэты тухлі ледзь не пасля кожнай зацяжкі, і абавязкова знаходзіўся жартаўнік, які жаласліва канькаў, шморгаючы ручку дзвярэй: «Адчыні-і-це вароты ў царства-а нябеснае!» – а гэтыя, цяперашнія – маўклівыя, заклапочаныя, топчуцца ці сядзяць на нізкай агароджы кожны сам па сабе, унурыўшыся ў тэлефоны.

Даходжу да метро, дзе Pizzafont, пах кавы і гарачых бліноў, музыка, сонца, столікі з попелкамі... Адсюль, з высокага месца, добра бачныя шклянныя дахі кунцаўскіх парнікоў. Неба адбіваецца ў іх, робячы сінімі, і аддалёк гэта так падобна на кавала-

чак мора! – поўная ілюзія якогась курорта, тым больш на мне шорты, майка, лёгкі абутак, ды і людзі вакол адзетыя па-летняму; адчуванне, нібы ідзеш паўднёвай раніцай на пляж, а мора павольна падымаецца табе насустрач, менавіта падымаецца – ад жоўтага берага да гарызонту.

Праз вуліцу на базарчыку гандлююць сырой і варанай кукурузай, апенькамі, грушамі, яблыкамі, памідорамі, вінаградом, персікамі, дынямі... Каля жоўтай бочкі з надпісам «Квас» два маладыя хлопцы ў шортах, з татуіроўкамі на загарэлых нагах і руках, прадаюць: адзін грэцкія арэхі, другі – слівы-венгеркі. «А вось яшчэ анекдот: дактары ўскрылі параненага Матаролу, а там усярэдзіне...» – далей не чую, спыняюся закурыць перад невялікай круглай клумбай. На ёй сярод хрызантэмак, настурцый, чарнабрыўцаў – усюдысныя садовыя рамонкі (сімвал вясковай, ды і гарадской, беларускай восені), інакш – касмеі, белыя, ружовыя, пурпурныя, цёмна-чырвоныя, з касматымі, дробненькімі, як кроп, лісткамі. Над кветкамі завіслі дзве капусніцы і, трапечучы крыльцамі, сінхронна перамяшчаюцца ўверх-уніз і ўправа-ўлева.

Назад іду другім бокам вуліцы, каб захапіць кавалак леса-парку і поля.

Зварочваю на выкладзеную каляровымі пліткамі дарожку. Абапал абляпіхавыя дрэўцы ў суседстве з падстрыжанымі кустамі дэкаратыўнай шыршыны. Дарожка вядзе паўз дзіцячы сад. У двары шчабятанне, гоман гномаў, два хлопчыкі, адзін з аўтаматам, другі з пісталетам, прыліплі да драцяной сеткі плоціка і пазіраюць на вуліцу. Святое маленства! Што ў гэтых мілых галоўках? Пра што яны могуць думаць, аб чым гаварыць? «Нато ласшылаецца на восток...» – чую, праходзячы побач.

Дарожка ўпадае ў ціхую, зялёную, амаль местачковую вуліцу. Наперадзе маладая мама з каляскай-двойкай заняла ледзь не ўсю шырыню тратуара, а на яе з-пад вінаграднага куста ўважліва пазірае рабая кошка – важная, гордая ад таго, што вось і яна вывела дзяцей на людзі. Кацяняты – чатыры пярэстыя пухнатыя камячкі, ап'яnelыя ад цяпла і свабоды, дурэюць, хаваюцца ад маткі і адно ад аднаго пад шырокімі, з белымі плямамі птушынага памёту вінаграднымі лістамі, спрабуюць

караскацца па тонкай лазе, якая дасягае трэцяга паверха, захінаючы ценем ніжнія вокны і балконы.

Пры ўваходзе ў лесопарк, на сцежцы, выстраіліся ў шарэнгу, як вучні на ўроку фізкультуры, чалавек восем аматараў, дакладней – аматарак скандынаўскай хадзьбы: рознага ўзросту, старыя і маладыя жанчыны са сваімі палкамі і заплечнікамі; нізка кланяюцца на ўсход, хорам цягнуць: «Здравствуй, солнышко! Здравствуй, день красный!» – а непадалёку на лаўцы ў халадку сядзіць худзенькая дзяўчына ў светлай сукеначцы, рукі на каленях, у пальцах павадок-рулетка, глядзіць перад сабой не міргаючы, па шчоках цякуць слёзы, яна не выцірае іх, і каля ног скотч-тэр’ер з бародкаю і кручком хваста, не ведаючы, чым гаспадыні памагчы, ліжа ёй красоўкі.

Справа зялёнай сцяной лес. Злева да самай кальцавой – поле са скошанай і адраслай па другім, трэцім разе травой. Тут асабліва заўважаецца, што пачатак верасня падобны на пачатак лета. Якое разнаквецце! Які жоўта-бела-сіне-чырвона-ружовы ўзор на зялёным дыване!

Жоўтыя гузічкі-гронкі дзікай арабіны – піжмы, такога ж колеру дзікі гарошак, і святаяннік, і жаўтазель, і чыстацел; белы дзятлаўнік з трайчастымі лісткамі; буйныя ружова-ліловыя (ці, як у Ластоўскага, лільёвыя, што і праўда падкрэслівае выцвіласць, паліняласць) кветкі канюшыны; дзядоўнік-татарын (Хаджы-Мурат) – тоўсценькі ствол, пурпурныя кветкі-хохлікі на канцы калючых шарыкаў; лапушысты, падобны на конскі шчавель, хрэн; дробныя брудна-белыя суквецці серпарэзніку, цвіценне якога дакладна супадае са жнівом (колькі разоў ён спыняў мне, пакалечанаму, кроў!); нарэшце, палявы ўюнок з кветкамі-званочкамі – павітуха, што любіць расці на чыгуначным палатне, сярод каменя на адхонах, асабліва на запасных пуцях, дзе пішчом лезе з-пад сатлелых у зямлі шпалаў і спавівае паржавелья рэйкі...

І па простаай асацыяцыі з рэйкамі і шпаламі так захочацца раптам апынуцца ў цягніку, каб ехаць, ехаць – няважна куды: абы перастук колаў, тамбур з пахам цыгарэтнага дыму, вугальнага гару і прыбіральні, начныя агні за акном, станцыі з пустымі перонамі, з цёмнымі абрысамі пірамідальных таполяў; і галоўнае – абсалютнае веданне, што неўзабаве так яно і будзе,

хаця б таму, што жыву ж я, а пакуль чалавек жыве, з ім можа здарыцца ўсё, у тым ліку і добрае.

«...О-ой, дзе тая смерць, чаго яна не йдзе, – пазяхнуўшы, кажа Тацяна, мая стрыечная сястра. Яна сядзіць у двары на нізкай лавачцы, выцягнуўшы ногі ў хатніх тапцях, склаўшы на грудзях худыя рукі, я стаю побач, абапёршыся на штыкетнік, трымаю ў пальцах непрыкураную цыгарэту. – Каб вось так лёгка памер...»

Сястра на дзесяць гадоў за мяне старэйшая, ёй шэсцьдзясят, але гэта яшчэ жвавая бабуля з постацю дзяўчынкі-падлетка. У светла-ружовай майцы з кароткімі рукавамі, у зялёных з белымі лампасамі спартыўных штанах, на галаве – сіняя хустачка. Твар – з маршчынамі пад носам, вузкі і выцягнуты, як ва ўсёй нашай пароды, шчокі ўпалыя, нібы зусім іх няма, паляшукія скулкі, наадварот, выпнутыя.

«...А падумаеш, дык добра цяпер жыць! І кампутары, і машыны, і грошы – раней ніколі так добра не было...»

Я слухаю яе і не слухаю. Вакол такія мілы стомлены вечар; сонца мяккае, зусім не зыркае, да таго ж яно ўжо напалавіну села на захадзе за лес, туды, дзе чыгуначная станцыя, а трохі далей – мяжа з Украінай. І вось жа верасень – дзіўны месяц: нічога, акрамя бадылля, не расце ў Тацяніным агародзе, ветрыку няма, ціха, а так моцна, густа пахне гуркамі, кропам, яблыкамі-антонамі і сама востра – упрэлай зямлёй, свежай грыбніцай, – зрэшты, такой парою грыбны пах і ў Мінску, асабліва раніцай, калі расчыніш акно на кухні, высунешся з кубкам кавы, локці на падваконнік, і яшчэ не паспеў прыкурыць першую цыгарэту. Мне верыцца і не верыцца, што сёння раніцай я без клопату шпацыраваў сабе ў шортах па сваім раёне, гуляў каля метро, у лесапарку, раптам ні з таго ні з сяго схапіў тэлефон, набраў нумар Тацяны – адзінага блізкага чалавека з усёй нашай некалі вялікай радні... Пасля таго, як не стала маці, я да яе калінікалі езджу ў вёску. Нашы хаты побач. Яна жыве адна. Сыны, унукі, тым больш нявесткі, вёскі не любяць, хоць і блізка ім з горада, наведваюцца рэдка, таму яна так рада маім прыездам, можа хоць нагаварыцца ўволю. Пяць гадзін на маршрутцы – і

вось я тут, вельмі цёплым, амаль душным вераснёвым надвячоркам, стаю ў Тацяніным двары – за амаль 400 км ад Мінска і за сто метраў ад роднай хаты. Вунь яна, схаваная за елкаю, мая хата – руку працягні. Толькі ўжо даўно там гаспадарамі чужыя людзі. Купілі хату разам з зямлёй пад дачу. Першае, што зрабілі, – павыносілі і павыкідалі на сметнік ложка, маю любімую канапу-«бегемота», мэблю... Потым прывезлі з горада сем катой і выкапалі сажалку на ўвесь агарод. Зрэшты, яны папярэдзвалі, што ім трэба толькі ўчастак, адна зямля, таму неўзабаве збіраюцца зносіць халупу – зруйнаваць, каб і следу не засталася, а на тым месцы пабудоваць катэдж.

Я адварочваюся, аглядаю Тацянін двор, яе хату – таксама ўжо ўсохлую, маленькую, асабліва ў параўнанні з елкай у канцы двара (той самай, што закрывае маю хату) – гэтая высокая, густалапая, вымахала – на рэдкасць для Палесся, і ўсё яе гоніць у рост далей; памятаю, яна была ростам з мяне, а цяпер высокая жэрдка з круглай антэнай дастае ёй толькі да ніжніх галін. Дворык, калісь знарок абрэаны – з эканоміі, каб больш зямлі перапала агароду, таксама з кожным маім прыездом робіцца ўсё меншы. А ад вялікага агарода, як па нейкай іроніі, больш ніякага толку: здзірвянеў, зарос бур'янам, палыном, ніхто яго нават не косіць. Тацяна запусціла яго адразу, як пайшла на пенсію. Абсалютна ніякай гаспадаркі яна не вядзе, няма нават курэй; зімы праседжае ў горадзе ў каторага з дваіх сыноў, цёплай парой ходзіць у грыбы, сядзіць у двары ці гуляе па вуліцы, глядзіць тэлевізар (дарэчы, мне заўсёды падабалася яе святое гультайства, ёсць у гэтым нейкая роднасць душ, блізкасць натуры – свой, творчы чалавек).

«...Ты глядзіш, што здзіцэла ўсё? Раней рваліся, а цяпер чорт бы іх сеяў, гэтыя гароды, засыпся цяпер гэтай зямлёй... хай ён праваліцца... Кажуць, не будзеш засеіваць – прыйдзем і абрэжам, я кажу – прыходзьце і абразайце, – роўна цячэ Тацянін голас. Прывыклая жыць адна, яна і цяпер нібы гаворыць сама з сабою. – У мяне ўсё ёсць, я не дбаю. Хіба што ўвесну пару градачак пад акном, трохі цыбулі, ды часнаку, ды радзіскі, а больш нічога – усё цяпер у дачнікаў можна купіць... І сала, і яйкі, і бульбу, і малако, і гуркі з памідорамі... А хлеб сыны з горада прывозяць, і каўбасу, і вінаград, і фарш на катлеты...»

Каля шула паміж дошак штыкетніка, перад маім носам, тырчыць вышынёй у чалавечы рост куст бараболі-самасейкі. Да шурпатага, як сланечнікавы, лістка прыляпіўся паласаты жук-каларад; нядоўга думаючы, па звычцы яшчэ з маленства нішчыць іх, дзе ўбачыш, падношу да яго кончык запаленай цыгарэты – жук падае ўніз, як сухая ягадзіна, пакінуўшы на зялёным лісце аранжавую плямку. Да шула прыкручаны дротам латунывы рукамыйнік. Адразу за веснічкамі, што вядуць у агарод, – нізкі квадратны калодзезь. На накрыўцы з ацынкаванай бляхі коса ляжыць «крук» – гладкі, выслізганы рукамі дручок з сагнутым цвіком на канцы. Унізе на дзвюх цаглінах дошка, каб ставіць вядро, побач, пад штыкетнікам у вымоіне, куды плюхаюць лішнюю ваду, некалькі вастралістых кусцікаў фіялетавых касачоў, «казакі» – у нас завуць. Справа і злева ад студні, адна ля штыкетніка, другая ў агародзе, дзве старадаўнія яблыні, з дробным лісцем, хворай карой – старыя да таго, што ўжо не даюць пладоў; ды і раней, памятаю, у маладых іх, яблыкі былі нясмачныя, цвёрдыя, як камень, але за голле трымаліся з усіх сіл, не хацелі ні струшвацца, ні ападаць, віселі, калі ўжо прымаразак браў і не заставалася на галінах ні лісціка. Ні ў кога ў вёсцы больш такіх не было, ніхто не ведаў, што за гатунак, затое ніхто на іх і не квапіўся, не латашылі па начах, таму грады былі цэлыя. Неяк маці паслала мяне назбіраць іх кабану – дзеля эксперыменту, каб паглядзець, што атрымаецца; насыпалі поўнае карыта, парсюк з гарачкі кінуўся грызці, зачаўкаў і раптам застыў, разявіўшы зубаты рот, нібы хацеў праз сілу ўсміхнуцца; з рота пабегла сліна, сутарга пачала зводзіць шчэлепы – і яму, і нам, на яго гледзячы, – а ён жаласна, з няшчасным выглядам пазіраў на нас прыплюснутымі, поўнымі слёз вочкамі з белымі вейкамі. Я тады не ведаў, што ў іх, як і ў людзей, можа быць аскома.

«...Грыбоў гэтым годам – а браце! – цяпер Тацянін голас з кузьма-чорнаўскімі інтанацыямі («а браце», «чалавеча», «добра кажа»). – Ніводзін год такога не было, каб так расло ўсё. Што на градах, у каго соткі, што ў лесе – аж страшна, як перад вайной, і хлопчыкі нараджаюцца... А ўжо чарніц! лісіц! – я столькі ніколі не бачыла. Толькі страшна, усё зарасло, як джунглі, я баюся таго лесу, столькі ў ім гадасці: і ласі, і козы, і ваўкі, і яноты, а ўжо кабанюў! – усё зрылі лычамі... А то чуеш, я табе

раскажу, адзін раз так перапужалася: што там такое робіцца каля рэчкі?! Аж то ліса вожыка качае! Хоча ў воду закаціць, каб ён выдаўжыўся! А яна тады з-пад нізу кіпцюрамі шкрэб па жываце...»

Веснічкі на вуліцу самі сабой пачалі памалу адчыняцца, і з вуліцы паміж шулам і веснічкамі, штурхаючы іх галавой і бокам, прашыўся кот, белы з чырвонымі вачыма, вялы, хваравіты з выгляду, як усе альбіносы; не даходзячы да нас, за метр спыніўся і пачаў церціся выгнутаю спінаю аб штыкетнік.

«Не галодны, – сказала Тацяна. – З вашай хаты сюды ходзяць. А яна, добра кажа, па мне хай дома чалавека не будзе, абы кот быў. Хай яны падохнуць, тыя каты... А то чуеш – раз уночы як зрабілася – гром, маланка, бура, канец свету, навальніца! – шыбы звіняць, сыплюцца, нешта лопаецца, нешта падае!.. Я спрасонку так і падумала: вайна, тут жа да Украіны во, даплюнуць можна... Я з ложка – ды пад падлогу ў склеп, а яно нешта – ды па нагах! ды пад сарочку! Я назад – а ў хаце зноў як трэсне, як бухне! – я зноў у падполле! Цырк... Пакуль не здагадалася ды не запаліла свечку, ды пад абраз, ды пачала маліцца – от тады толькі пачало сціхаць... А як развіднела, узяла ліхтарык, заглянула ў тое падполле, а там – мурашнік, шар з мурашак, як футбольны мяч, нейкіх рудых, маленькіх, як пчаліны рой... Перш хацела бензінам спаліць, а як ты пад хатаю спаліш... Акрапіла вадою, змяла венікам у вядро ды ў рэчку занесла высыпала...»

Уверсе, на заходнім баку елкі і на вершалінах яблыняў, яшчэ залаціліся рэшткі сонца, а тут, у двары, ужо сутонне. Вось-вось сцямнее. Мне трэба было пазваніць у Мінск. У нізкім двары не браў тэлефон, і я выйшаў на вуліцу (альбінос – следам). На вуліцы быў новы, месяц назад пакладзены асфальт, тады ж і саму вуліцу падсыпалі, паднялі больш, чым мо на метр – і тут, стоячы на гэтым нязвыкла высокім насыпе, я не ўтрымаўся, крадком зірнуў на сваю хату... У гэты момант адно з трох акон, крайняе, злавіла шыбкай апошні сонечны промень, бліснула ў вочы, нібы прывіталася, – і так соладка і горка сціснулася сэрца! Менавіта каля гэтага акна я, малы, любіў чытаць вечарамі, у сутонні, прыпадаючы грудзьмі да падваконніка, носам водзячы па старонках... Усё, схавалася сонца. І адразу пацягнула ветрам, зашапацелі, затрымцелі лісцем яблыні.

Сплываюць гады чародамі,
Сплываюць і не пытаюцца:
Ці гнаўся наўслед за модамі,
Гарбаціўся ці гультаіўся?

Адзін веславаў ці параю –
З другою сваёй паловаю, –
Без розніцы там, за хмарамі,
Дзе ўсё незнаёма-новае.

А што застаецца? Музыка
Тых дзён, што брулі ўзрушліва
Ад першай сцяжынкі вузенькай
Да многіх дарог спакулівых.

Радкоў застаецца мроіва,
Дзе мары блішчаць каралямі,
Радкоў пра духмень садовую,
Пра дні, што сплываюць далямі,

Сплываюць, нібы чародамі,
Над вечнасці агародамі...

Новы дзень распрамляе наросхліст крыло –
І наноў ажываюць сумненні-трывогі:
А ці ўсё, што рабіў, неабходным было,
Мо таптаў не свае, а чужыя дарогі.

Мо ў жыцці не пазбег ні дзяльцоў, ні падліз
І пачуцці свае раздаваў без разбору?
Мо прад дужым трымцеў, як асінавы ліст,
А прад слабым дык голаў закідваў угору?

Мо залішне маўчаў, абыходзіў бяду,
Лёгкі флірт выдаваў за святыя пачуцці,
Раз апёкшыся, дзьмуў столькі год на ваду,
Па бяспуцці ішоў і не выйшаў з бяспуцця?..

Новы дзень распрамляе нарасхліст крыло –
І наноў ажываюць сумненні-трывогі:
А ці ўсё, што рабіў, неабходным было,
Мо таптаў не свае, а чужыя дарогі...

Калі запаўночыць, ці сціхне журба,
Ці здолеюць зоркі разгойдаць сумненні?
Ляскоча-бразгоча пачуццяў арба,
І нікнуць-мігцяць парыванні-імкненні

Здзівіць гэты свет, перайначыць, змяніць,
Даверыць радку сэрцавейную споведзь,
Каб нават і словам адным не зманіць,
А душы людскія злагодзіць, звясновіць...

Не хочацца верыць, што дзень адгарэў,
Забраўшы з сабой, бы ў палёт-вандраванне,
Пачуццяў былых ратавальны сугрэў,
На тонкае шчасце агмень-спадзяванне...

Гэта проста прыпын перад будучай
 новай дарогай,
Гэта проста прыпын – невялікі,
 на некалькі дзён,
Каб нанова любіць гэты свет да апошняе змогі,
Безаглядна, як продкі яго палюбілі спакон.

Шанаваць родны кут і святое бацькоўскае слова,

Ні сабе не зманіць, ні сябрам,
што шчаслівяць твой лёс,
Хоць зязюля даўно адкувала
ўжо больш за палову,
Ды пара не прыйшла для гаручых і распачных слёз.

Гэта проста прыпын.
Гэта з кожным калісьці бывае.
Сёння жнівень яшчэ –
не кастрычнік і не лістапад.
Дый зязюля мая, хоць і меней, ды ўсё-ткі кувае.
Значыць, рана тужыць:
спраў і вершаў наперадзе шмат!

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Апошні дзень лета...

Адам Шостак

HR

(Цыкл хоку)

ёмістасць рынку
снікерсаў і баўнці
у дзевяностых

фартэпіяна
усялякую навучыць
набору тэкстаў

твайго злічэння
дваістая сістэма
лепш нуля ніж адзін

плюс адзін рубель
сальда зарплатнай карткі
з мінулай працы

фуршэт шведскі стол
спікера не пачуюць
толькі без танцаў

рахунак на mail
кава разліваецца
закон Ангеля

спяшаўся не зняў
гайдаецца на шыі
у метро мой бэйдж

human relations
ічар сарамлівая
яе human rights

Пабачыць Пізанскую вежу...
Дажджу б'юць струменні па твары;
і поруч з табою пакрочыць,
і сіверам-холадам дыхаць
у гэтым мястэчку між ночы...

Забыцца на ўсе шкадаванні
і вырвацца шпарка з палону –

пабачыць Пізанскую вежу
сярод Смалявічаў уночы...

Камяні не зрабяцца свойскімі...

Збігнеў Герберт

туманы над Каменнай Горкай
бы смог над Шанхаем
камяні
скрозь туманы

камяні майго невядомага горада
бы пад сонцам Дубаі
туманы
па-над нафтай

туманы над рэхам
нашых сустрэчаў
знікаюць на камянях

камяні рыкашэтам
адлятаюць

над гмахам-мінарэтам
толькі месяц

i'm waiting for u

дробна-
дысперсны
пыл
казыча
алергійны
нос
вецер звініць у вушах
на занадта высокіх частотах

самотна зусім
самотна навокал
i'm waiting for
your arrival arrival departure
вакзалы яднаюць
вакзалы аэрапорты

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Вольга Шунейка

Пабудзі, калі скончыцца верасень.
Калі пройдуць сівыя дажджы.
І кастрычнік – вясёлы і песенны –
Прыляціць у барвовым плашчы.

Восень – час змен.
Як жоўтае і барвовае лісце,
прыгнанае свавольнікам-ветрам,
вяртаюцца да нас старыя,
даўно забытыя сябры.
І толькі нам вырашаць,
назаўжды ці толькі на імгненне...

Лето и осень

*Лето – это попса,
А осень – это классика!*

N.N.

Лето – это попса. Лето – для всех. Все любят лето! С его жаркими днями, пестротой лугов и полей, зеленью лесов и парков. Лето – соседская конопатая девчонка с наушниками, в которых слышна заводная музыка, в рваных джинсах и белой футболке, простая и понятная. Беззаботная и веселая. Бесшабашная и дерзкая. Смешная Девочка Л. Легкость?

...Лето – это попса.

Осень – это классика! Осень – для ценителей. Для тех, кто сможет прочувствовать прелесть грустной рапсодии дождя, ощутить тонкую изящность деревьев, сбросивших последнюю листву. Осень – элегантная дама в стильном брючном костюме цвета бордо, а совсем не «в платье простом из подаренного ветром крепдешина». Ироничная и головокружительная. Роскошная и великолепная. Изысканная и утонченная. Задумчивая Леди О. Очарование?

...Осень – это классика!

ЛІТАРАТУРА

1. *Абабурка, М. В.* Тэарэтычныя асновы беларускай лінгвістычнай тэксталогіі : дапаможнік / М. В. Абабурка. – Мажылёў : МГДУ, 2003. – 112, [2] с.

2. Аксиологический диапазон художественной литературы : сборник научных статей / сост.: В. Ю. Боровко [и др.] ; под науч. ред. В. Ю. Боровко, О. В. Лапатинской. – Витебск : ВГУ имени П. М. Машерова, 2017. – 383 с.

3. Асновы культуры маўлення і стылістыкі : вучэб. дапам. / пад рэд. У. В. Анічэнкі. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – С. 148–245.

4. *Багамолава, А.* Да пытання аб выразнасці маўлення (на матэрыяле мастацкага стылю) / А. Багамолава // Вес. Ін-та сучасных ведаў. – 2001. – № 1. – С. 81–89.

5. *Багамолава, А. М.* Лексічныя сродкі экспрэсіі ў мове мастацкага стылю / А. М. Багамолава // Роднае слова. – 2005. – № 7. – С. 88–90.

6. *Багамолава, А. М.* Лексічныя сродкі экспрэсіі ў мове мастацкага стылю. Метафара. Перыфраза, Гіпербала. Літота / А. М. Багамолава // Роднае слова. – 2005. – № 8. – С. 95–98.

7. *Багамолава, А. М.* Практычная стылістыка / А. М. Багамолава. – Віцебск : ВДУ, 1996. – 38 с.

8. *Багамолава, А. М.* Сістэмныя адносіны ў лексіцы як крыніца экспрэсіўнасці мовы мастацкага стылю / А. М. Багамолава // Роднае слова. – 2011. – № 5. – С. 41–45.

9. *Багамолава, А. М.* Стылістыка і культура беларускага маўлення : падручнік / А. М. Багамолава, Г. К. Семянькова. – Мінск : РІВШ, 2017. – 344 с.

10. *Багамолава, А. М.* Фанетычныя сродкі стварэння экспрэсіўнасці ў паэтычнай мове / А. М. Багамолава // Роднае слова. – 2008. – № 7. – С. 58–61.

11. *Веселовский, А.* Историческая поэтика / А. Веселовский. – М. : Высш. шк., 1989. – 405 с.

12. *Виноградов, В.* Поэтика русской литературы / В. Виноградов. – М. : Наука, 1976. – 511 с.

13. *Голуб, И.* Стилистика русского языка / И. Голуб. – М. : Рольф ; Айрис-пресс, 1997. – 448 с.

14. Гуліцкая, В. А. Культура мовы / В. А. Гуліцкая, А. М. Пісарэнка. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2005. – 109 с.

15. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы / А. А. Каўрус. – 3-е выд. – Мінск : Нар. асвета, 1992. – 207 с.

16. Лепешаў, І. Я. Асновы культуры мовы і стылістыкі / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Універсітэцкае, 1989. – С. 7–67.

17. Лепешаў, І. Я. Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Нар. асвета, 1981. – 159 с.

18. Лепешаў І. Я. Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора. Частка 2 / І. Я. Лепешаў. – Гродна : ГрДУ, 2000. – Ч. 2. – 122 с.

19. Лінгвістычны аналіз тэксту : матэрыялы семінара. – Мінск : Выш. шк., 1975. – 141 с.

20. Лобань, Н. Аналіз мастацкага твора. Экстралінгвістычны каментарый мастацкага тэксту / Н. Лобань, А. Мяцельскі // Роднае слова. – 2011. – № 6. – С. 32–34.

21. Малажай, Г. М. Лінгвістычны аналіз тэксту: вучэб. дапам. / Г. М. Малажай. – Мінск : Выш. шк., 1992. – 365 с.

22. Малажай, Г. М. Лінгвістычны аналіз тэксту. Заданні. Тэксты. Парады / Г. М. Малажай. – Мінск : Выш. шк., 1982. – 270 с.

23. Малажай, Г. Сучасная беларуская мова. Слова. Перыфраза. Фразеалагізм / Г. Малажай. – Мінск : Выш. шк., 1992. – 216 с.

24. Маслова, В. А. Лінгвокультуралогія : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Маслова. – М. : Издат. центр «Академия», 2001. – 208 с.

25. Москвин, В. П. Стилистика русского языка : теоретический курс / В.П. Москвин. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 631 с.

26. Новиков, Л. А. Лингвистическое толкование художественного текста / Л. А. Новиков. – М. : Рус. яз., 1979. – 256 с.

27. Пісарэнка, А. М. Філалагічны аналіз мастацкага тэксту : вучэб. дапам. / А. М. Пісарэнка. – Мінск : Народная асвета, 2017. – 175 с.

28. Розенталь, Д. Э. Секреты стилистики / Д. Э. Розенталь, И. Б. Голуб. – М. : Рольф, 1996. – 208 с.

29. *Романова, Н. Н.* Стилистика и стили : учеб. пособие ; словарь / Н. Н. Романова, А. В. Филиппов. – М. : Флинта : МПСИ, 2006. – 416 с.

30. *Станкевіч, А. А.* Рыторыка : вучэб. дапам. / А. А. Станкевіч. – Мінск : РІВШ, 2010. – 315 с.

31. *Старасценка, Т. Я.* Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапам. / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 230 с.

32. Сучасная беларуская мова. Марфалогія : дапам. / З. І. Бадзевіч [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2018. – 323 с.

33. *Цікоцкі, М. Я.* Стылістыка беларускай мовы / М. Я. Цікоцкі. – 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – 294 с.

34. *Цікоцкі, М. Я.* Стылістыка тэксту / М. Я. Цікоцкі. – Мінск : Універсітэцкае, 2002. – С. 18 – 33.

35. *Шанский, Н. М.* Художественный текст под лингвистическим микроскопом / Н. М. Шанский. – М. : Просвещение, 1986. – 160 с.

36. *Юрэвіч, А. К.* Стылістыка беларускай мовы / А. К. Юрэвіч. – 2-е выд. – Мінск : Выш. шк., 1992. – 288 с.

ЗМЕСТ

АДНАРОДНАСЦЬ, ЦІ АДЗІНАРОДНАСЦЬ, ДУШ ... 3

ЛІТАРАТУРНАЯ ТВОРЧАСЦЬ НА ВАРЦЕ ДУШЫ ... 4

**МЕТАДЫЧНЫЯ ПАРАДЫ ДА ВЫВУЧЭННЯ МА-
СТАЦКАГА ТЭКСТУ ЯК ФЕНОМЕНА МАСТАЦТВА
СЛОВА ШЛЯХАМ ФІЛАЛАГІЧНАГА АНАЛІЗУ ТЭКСТУ 7**

ЛІТАРАТУРНЫЯ ТВОРЫ

Віктар Аляксандраў	12
Аркадзь Бабко	14
Святлана Бабранок	15
Алена Багамолава	17
Кірыл Бакулін	20
Ганна Балаш-Елейнікава	21
Кірыл Бандзерс	26
Валянціна Бігеза	28
Вікторыя Брэк	29
Святлана Буевіч	33
Вольга Бялова	34
Алёна Варанец	36
Валянціна Варапаева	39
Алена Велянцэвіч	42
Лідзія Волкава	43
Ганна Вярэніч	46
Валерый Герасімаў	47
Аляксей Герман	52
Мікіта Герус	55
Любоў Даніленка	59
Лора Доўнар	61
Лілія Дзямешка	65
Вольга Злотнікава	66
Аліса Зрачых	68

Аляксандра Калянчук	69
Ігар Клімаў	71
Валянціна Козыр	73
Таццяна Комлева	75
Іван Кравец	76
Надзея Кудзіна	79
Наталля Кузміч	80
Янка Лайкоў	82
Юры Лаўрык	84
Аляксандр Лукшыц	91
Уладзіслаў Лычкоўскі	94
Павел Макееў	96
Юрый Максіменка	97
Святлана Маруга	101
Сяргей Марцінкевіч	106
Ілья Меджумаеў	109
Віталь Міхайлаў	111
Кацярына Нарваткіна	117
Захар Нікіценка	118
Антон Новік	119
Маргарыта Новікава	121
Дзмітрый Пятровіч	123
Аляксей Пячорын	126
Лёля Рудзік	128
Эдуард Свірыдаў	130
Уладзімір Сергіенка	131
Святлана Трафімук	134
Уладзімір Фалітарык	135
Андрэй Федарэнка	137
Мікола Шабовіч	144
Адам Шостак	147
Вольга Шунейка	150
ЛІТАРАТУРА	151

Вытворча-практычнае выданне

АПОШНІ ДЗЕНЬ ЛЕТА...

*Матэрыялы па
стылістыцы і культуры маўлення*

Укладальнікі:

**Багамолава Алена,
Шунейка Вольга**

У аўтарскай рэдакцыі
Тэхнічны рэдактар Л. М. Мельнік
Дызайн вокладкі Н. І. Пармон

Падпісана ў друк 29.08.2019. Фармат 60x84 ¹/₁₆.

Папера офісная. Рызаграфія.

Ум. друк. арк. 9,07. Ул.-выд. арк. 5,29. Тыраж 70 экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі

«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.

ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.

Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.